

 **laiškai
lietuviams**

1 sausis/january 1975

ŠVENTIEJI METAI	2	A. Rubikas
HILAIRE BELLOC	4	J. Venckus, S.J.
JÉZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE (XXIII)	7	Br. Krištanavičius, S.J.
KAIP IR KODĖL ŽMOGUS PASIGERIA	14	Dr. I. S.
KODĖL JIS TOKS?	17	A. Augustinavičiūtė
NEPARDUOKIME JAUNIMO BALSO!	21	Viktoras Nakas
IŠĖJUSIAI DRAUGEI (eil.)	23	Dalia
VYRUI APIE MOTERS PSICHOLOGIJĄ	24	Gyd. A.A.
INTROVERTAI IR EKSTRAVERTAI	26	Dr. A. P.
ŠEIMOS GYVENIMO NUOTRUPOS	28	T. M.
TĖVYNĖJE	29	Danutė Bindokienė
TRUMPAI IŠ VISUR	30	J. Prunskis
KALBA	33	Juozas Vaišnys, S.J.
FILMAI	35	Juozas Prunskis

Praėjusiu metų pabaigoje Jaunimo Centre buvo lietuvių fotografų paroda. Už savo parodoje išstatytus fotografijos darbus I premiją laimėjo Romas Bartuška, II — Rimvydas Sidrys, III — Raminta Lapšienė. Pagyrimus gavo: Jonas Boguta, Vilija Eivaitė, Vladas Feiferis ir Al. Juškys. Šis "L.L." numeris iliustruotas minėtų fotografų nuotraukomis. Viršelyje — Rimvydo Sidrio nuotrauka.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

1975 / SAUSIS - JANUARY / VOLUME XXVI, NO. 1

Kai vieni metai baigiasi ir prasideda kiti, savaime ateina mintys apie laiką — apie jo vertę ir prasmę. Laikas yra brangiausias žmogaus turtas šioje žemėje. Amžinybėje laiko nebus. Ten nebus nei praeities, nei ateities, tik nuolatinė dabartis. Nuo laiko sunaudojimo čia, žemėje, priklausys mūsų laimė amžinybėje.

Dažnai savo apsilėidimą mes stengiamės pateisinti "neturėjimu laiko", bet jeigu atviriau į save pažvelgsime, tai turėsime prisipažinti, kad neturime tik noro. Mes galime ir turime surasti laiko viskam:

Rask laiko dirbti — tai pasisekimo laidas.

Rask laiko galvoti — tai jėgos versmė.

Rask laiko žaisti — tai amžinos jaunystės paslaptis.

Rask laiko skaityti — tai išminties šaltinis.

Rask laiko būti draugišku — tai kelias į laimę.

Rask laiko pasvajoti — tai kilimas prie žvaigždžių.

Rask laiko mylėti ir būti mylimu — tai dievų privilegija.

Rask laiko apsidairyti aplinkui — diena per trumpa būti savanaudišku.

Rask laiko juoktis — tai sielos muzika.

Rask laiko klausyti — klausyti Dievo ir kito žmogaus problemų, rūpesčių bei džiaugsmų — tai krikščionybės esmė.

ŠVENTIEJI METAI

A. RUBIKAS

ŽMONĖS AR SKAITMUO?

Popiežius Paulius VI 1975 metus yra paskelbęs Šventaisiais Metais. Tai yra jubiliejiniai, sukaktuviniai metai (tiek metų sueina nuo Kristaus gimimo).

Kur glūdi šių metų *šventumas*? Tik ne skaitmenyse. Popiežius šiuos metus yra paskelbęs religinio atsinaujinimo ir religinio atgimimo metais. Tai taip pat turi būti religinio susimąstymo ir atsigręžimo į Kristų metai. Taigi jų pasisekimas ar nepasisekimas priklausys nuo tikinčiųjų pastangų religiskai atsinaujinti.

Ir mums, lietuviams, šie metai bus tiek šventi ir tiek skirsis nuo kitų, kiek bus padėta pastangų susimąstyti, religiskai atsinaujinti ir Kristaus evangeliją įgyvendinti lietuviškoje erdvėje.

MALDINGOS KELIONĖS

Pasaulio Lietuvių Katalikų Bendrijos Centro Valdyba šventųjų metų proga yra paskelbusi atsišaukimą į katalikų vadus, dvasininkus ir pasauliečius veikėjus, įvairiuose pasaulio kraštuose. To atsišaukimo įžangoje yra pasakyta, kad "pasaulio dėmesys ir viltys krypta į Šv. Metus" ir kad "lietuviams... ypatingai reikalinga Šv. Metų malonės, susikaupimo, ryžto". Todėl Centro Valdyba prašo "visus lietuvius katalikus pasiruošti ir tinkamai atžymėti Šv. Metus" (Krivulė, Nr. 3, 1974 m.).

Bet kaip "atžymėti"? Čia Centro Valdyba praneša, kad ji organizuoja ekskursiją į Romą, kur įvyks PLK Bendrijos seimas bei Lietuvių Kunigų Vienybės suvažiavimas ir Šv. Kazimiero kolegijos 25 metų bei Lietuvių Kankinių koplyčios pašventinimo 5 metų sukakčių paminėjimas. O baigdama atsišaukimą, Valdyba praneša apie kasmetinę premiją visuomenininkui.

Vis dėlto norisi paklausti: ar vien tų atsišaukime suminėtų dalykų – renginių jau ir pakaktų lietuviškiems šventiesiems me-

tams "atžymėti"? Ekskursijos, sukaktys ir premijos yra geras ir net reikalingas dalykas. Reikia pasidžiaugti, kad yra kas tokiais dalykais rūpinasi, bet ar būtų galima vien jais šv. metų pasisekimą matuoti?

POPIEŽIAUS PAŽIŪRA

Tiesa, ir popiežius raštu "Apostolorum limina" kviečia maldininkus Romon ir sako, "kad jau nuo pirmųjų krikščionybės amžių tikintieji keliaudavo Romon aplankyti apaštalų Petro ir Pauliaus bei kitų kankinių krauju pašventintų vietų". Bet čia pat popiežius pabrėžia ir kitą labai svarbų šventųjų metų uždavinį: "Pirmoje eilėje Šventaisiais Metais reikia plėsti Evangelijos skelbimą pagal II Vatikano susirinkimo mintį... katekizuojant įvairių luomų bei amžiaus krikščionis, reikia gilinti jų tikėjimą, šalinti abejones, skatinti evangeliškos pasiuntinybės uolumą, sąmoninti sakramentų ėmimą ir raginti tiek pavienius asmenis, tiek bendruomenes liudyti tikėjimą savo gyvenimu. Prieš dešimtmetį II Vatikano susirinkimo pradėtą sielovados ir liturgijos atnaujinimo darbą reikia sugyventi ir tęsti toliau". Taip pat popiežius sako, kad "yra reikalinga persvarstyti religijos mokyimo ir Dievo žodžio skelbimo metodus ir juos pritaikyti laiko reikalavimams".

Tos problemos, aiškina popiežius, yra labai rimtos ir spręstinos maldos bei šv. metų malonės poveikyje. Bet kas svarbiausia, popiežius kviečia ne tik "Romon atvykstančius maldininkus, bet visus Bažnyčios sūnus ir dukteris... imtis spręsti tų uždavinių, kuriuos mes, kaip šv. Petro įpėdinis, pateikiame viešam svarstymui".

Aišku, kad ir lietuviai ne visi galės nuvykti Romon. O tuos klausimus turėtų svarstyti kuo plačiausi tikinčiųjų sluoksniai arba, popiežiaus žodžiais, visi. O tie, kurie atvyks į Romą, pasauliečiai ir dvasininkai, sako popiežius, "galės skirtingas nuomones pa-

lyginti ir pastudijuoti" (imta iš Krivulės, Nr. 2, 1974 m.).

JAU 10 METŲ

Lietuviškoji sielovada nėra lengva. Ji nėra lengva dėl to, kad lietuviui tenka gyventi svetimos, nelietuviškos kultūros erdvėje. Ta aplinka kartais neigiamai atsiliepia ne tik į lietuviybę, bet ir į religiją. Štai Maceina savo viešame laiške Ateitininkų Federacijos vadui sako, kad ateitininkų "užmojis duoti tinkamą atkirtį nutautinimo ir nukrikščioninimo veiksniams niekad nebuvo toks gyvybingas ir toks reikalingas, kaip dabar" (Draugas, 1974, spalio 5). Todėl bus labai naudinga išgirsti iš lietuvių, tiek Romoje, tiek kitur šiais metais tuos klausimus studijuojančių, kokius naujus kelius jie yra bandę ir kokių rezultatų pasiekę, skelbdami Dievo žodį ir stengdamiesi skelbimo metodus "pritaikyti laiko reikavimams".

Jau 10 metų praėjo nuo II Vatikano susirinkimo. Šios sukakties proga popiežius primygtinai klausia: "Ar per šį dešimtmetį atlikome tą uždavinį, kurį susirinkimas mums nubrėžė teologinėje, dvasinėje ir sielovadinėje srityje?" (ten pat). Šis popiežiaus klausimas liečia ne vien praeitį. Jis kartu yra klausimas ir ateičiai: kiek uždavinių dar nėra atlikta? Taigi bus labai svarbios tos gairės, kurias lietuviškojo katalikiškojo gyvenimo vadai nustatys ateinančiam, jau antrajam dešimtmečiui po Vatikano susirinkimo, remdamiesi jau minėtu popiežiaus klausimu ir apžvelgdami pirmąjį povatikaninį lietuviškąjį dešimtmetį.

Čia tebūnie leista trumpai prisiminti vieną dalyką, silpninantį povatikaninę Bažnyčią, būtent – infantilizmą, kuriam paskelbė kovą II Vatikano susirinkimas.

INFANTILIZMAS

Infantilizmas yra iš lotynų kalbos kilęs žodis. *Infans* reiškia vaiką. O infantilizmas reiškia nesubrendimą arba vaiku laikymą jau suaugusio žmogaus. Vaikai nėra įtraukiami į suaugusiųjų reikalus bei rūpesčius. Bet gali būti atsitikimų, kad ir suaugę žmonės nėra prileidžiami prie suaugusiems skir-

tų reikalų bei rūpesčių, kad jiems nėra duodama progos tais reikalais pasisakyti, kad jie su tais reikalais visiškai nėra supažindinami. Tada jau prasideda infantilizmas bei jo puoselėjimas suaugusiųjų tarpe.

KRISTAUS ELGESYS

Evangelistas Lukas rašo: "Jėzui atnešdavo kūdikius, kad jis juos paliestų. Tatai mokydami, mokiniai ėmė bartis. O Jėzus pasišaukė vaikučius ir tarė: "Leiskite vaikučiams eiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo karalystė. Iš tiesų sakau jums: kas nepriims Dievo karalystės kaip kūdikis, nepateks į ją!" (18, 15-17).

Taigi atrodytų, kad, norint įeiti į Dievo karalystę, reikėtų visą amžių likti arba kitų būti laikomam vaiku. Tačiau taip nėra. Čia eina kalba ne apie vaikus, o apie kūdikius. Vaikas yra sūnus arba dukterė berniuko ar mergaitės amžiuje, o kūdikis reiškia mažą, neseniai gimusį vaiką. Šitoks kūdikis instinktyviai ir akiai pasitiki savo tėvais ir tiesia į juos savo rankutes. Ir kaip tik šitokio pasitikėjimo dangaus Tėvu reikalavo Kristus iš suaugusiųjų. Bet niekad ir niekur Kristus nereikalavo ir neugdė vaikiškumo

– infantilizmo, tai yra nesubrendusio žmogaus galvosenos bei laikysenos, norint įeiti Dievo karalystėn. Jis niekad suaugusiųjų vaikais nelaikė ir su jais nesiėlgė kaip su vaikais. Priešingai, iš jų reikalavė suaugusio, savarankiško galvojančio žmogaus apsisprendimo. Štai kaip jis perspėja: "Jei jūsų teisumas nebus tikresnis už Rašto aiškintojų ir fariziejų teisumą, jūs neįeisite į dangaus karalystę" (Mato, 5, 20). Taigi kūdikiškumo negalima maišyti su vaikiškumu.

NAUJAS BAŽNYČIOS SAMPROTIS

Ne paslaptis, kad paskutiniaisiais laikais, dar prieš II Vatikano susirinkimą, eilinis tikintysis buvo nuvertintas. Jis buvo tapęs pasyviu bažnytinių bendruomenių nariu, be savos iniciatyvos. Eilinis tikintysis, seniau išgirdęs žodį *Bažnyčia*, galvodavo apie popiežių, vyskupus ar savo kunigą, bet ne apie save.

Nauja pažiūra prasimušė II Vatikano susirinkime. Pagal jo teologiją ir eilinis ti-

kintysis nėra koks nesubrendėlis, o pilnavertis Dievo tautos narys. Pagal susirinkimo teologiją jis dalyvauja Kristaus, pranašo, karaliaus ir kunigo, misijoje ir yra apdovanojamas atitinkama malone. Todėl Vatikano susirinkimas, kalbėdamas apie Dievo tautą, sako, kad čia "visi yra lygūs kilnumu ir kiekvienam tikinčiajam bendra veikla Kristaus kūnui plėtoti" (Bažnyčia, 32). Tad susirinkimas ragina, "kad visi savo būdu sutartinai varytų bendrą darbą" (30). Jis liepia pripažinti bei ugdyti "pasauliečių vertę bei atsakomybę Bažnyčioje", uoliai naudotis jų išmintingu patarimu, drąsiai jiems patikėti Bažnyčios gerovę keliančias pareigas ir pakilti veikimo lauką bei laisvę (37).

Šitokių pareigų niekas nedrįstų patikėti vaikams. Niekas nesinaudos vaikų patarimu suaugusiųjų reikaluose. Niekas jiems neduos veikimo laisvės. Bet šitaip elgtis su suaugusiais reikštų juos laikyti vaikais.

Tiesa, eiliniai tikintieji seniau nuo bažnytinių reikalų būdavo atpratinti. Todėl nenuostabu, kad kai kurie jų ir šiandien save laiko nekompetentingais ir atsakomybę už bažnytinį gyvenimą nuo savęs stumia. Tačiau gali būti ir priešingų atvejų: kad tikintieji, rodą savo iniciatyvą, yra atstumiami.

Taigi ar nebūtų vienas svarbiųjų šventųjų metų uždavinių ugdyti eiliniuose tikinčiuosiuose atsakomybės sąmonę už bažnytinį gyvenimą ir drauge rimtai imti jų nuomones bei iniciatyvas? Bet tai galima padaryti ar pasiekti, tik juos supažindinant su svarbiaisiais lietuviškaisiais bažnytiniais reikalais ir juos įtraukiant į tų reikalų sprendimą. Juk sprendžiant visų tikinčiųjų reikalus tik keletui vadovaujančių asmenų, visi kiti yra stumiami į pasyvumą ir abejingumą.

Tas senas metodas, tiesa, stiprina kelių sprendimų padėtį, bet jis nestiprina visos Bažnyčios, nes Bažnyčia nėra keli išrinktieji — ją sudaro visi Kristaus kūno nariai. Štai dėl ko Vatikano susirinkimas reikalauja draugiško santykiavimo tarp ganytojų ir pasauliečių. Jis iš tokio santykiavimo tikisi Bažnyčiai labai daug naudos.

Aišku, kad susirinkimas tą santykiavimą mato ne vien prie vaišių stalo. Jis jį regi nuomonių pasidalinime bei nuoširdžiam bendravime, plečiant Kristaus kūną, tai yra visiems rūpinantis Bažnyčios gerove ir ateitimi. Susirinkimas sako: "Iš šio draugiško santykiavimo tarp pasauliečių ir ganytojų reikia laukti daug naudos Bažnyčiai. Jis pasauliečiuose stiprina atsakomybės jausmą, ugdo užsidegimą, jų jėgas lengviau įjungia į ganytojų darbą. O ganytojai, pasauliečių patyrimo padedami, pajėgia aiškiau ir tinkamiau spręsti tiek dvasinius, tiek laikinius reikalus. Tuo būdu visa Bažnyčia, visų savo narių stiprinama, sėkmingiau atlieka savo uždavinį — nešti pasauliui gyvybę" (37).

Kartą vienas vyskupas pasakė kardinolui Newmanui: "Didelis čia daiktas tie pasauliečiai". Į tai kardinolas taip atsiliepė: "Well, without them the Church would look rather foolish" (Na, bet be jų Bažnyčia gana kvailai atrodytų).

HILAIRE BELLOC

J. VENCKUS, S.J.

Yra žmonių, kurie savo asmeniniu gyvenimu ir savo raštais gali atnešti daug šviesos žmonijai. Toks buvo ir Hilaire Belloc. Atrodo, kad jis turėjo raktą į žmonių širdis savo linksmumu, optimizmu, draugiškumu, mokėjimu prieiti prie žmogaus, jį užkalbinti, pasiteirauti apie jo problemas. Kitas ypatingas jo gyvenimo bruožas — ieškoti stiprių asmeniškų pergyvenimų. Belloc sakydavo, kad jeigu žmogus neturi stiprių jausmų, aistrų, ypatingo susidomėjimo kuo nors, tai jis neturi rašyti, nes jo raštai bus nublukę. Pavyzdžiui, jis keliavo pėsčias iš Prancūzijos į Romą. Galima įsivaizduoti, kiek įvairių patyrimų ir pergyvenimų buvo toje kelionėje. Tai ne ekskursijos kelionė patogiu traukiniu ar autobusu. Būdamas vienintelis našlės motinos sūnus, jis galėjo lengvai būti atleistas nuo kariuomenės, bet jis to atsisakė. Jis norėjo susipažinti su kariuomenės

gyvenimu. Būdamas katalikas, persikėlęs iš Prancūzijos į protestantišką Angliją, pasilieka ištikimas Katalikų Bažnyčiai. Tai nebuvo lengva. Susidūrė su dideliais sunkumais gauti profesoriaus vietą, nes katalikui buvo neleidžiama dėstyti Anglijos istoriją. Belloc, padedamas tokių asmenų, kaip Chesterton, kard. Newman, kard. Manning, padėjo katalikams nugalėti daug kliūčių viešajame Anglijos gyvenime.

Belloc yra vienas geriausių Anglijos rašytojų, parašęs apie 150 veikalų, kurie yra labai plačiai skaitomi. Taip pat yra parašęs labai daug straipsnių įvairiausiems klausimais žurnaluose. Buvo labai iškalbingas paskaitininkas, pasižymis sąmojom ir paradokais, panašiai kaip ir Chesterton. Mėgo sportą, daug keliavo, vaikščiojo po miškus, plaukė laiveliais. Buvo labai augalotas, stiprus ir sveikas. Galėdavo atlikti dideles keliones ir skaityti net po kelias paskaitas tą pačią dieną.

HILAIRE BELLOC KILMĖ

Jis gimė 1870 m. netoli Paryžiaus – La Celle St. Cloud; tai buvusi rezidencija garsiosios Madame de Pompadour. Jo senelis buvo gerokai pagarsėjęs tapytojas, antiklerikas, bet gyvenimo pabaigoje susitaikęs su Bažnyčia. Tėvas mirė jaunas, palikdamas žmoną su dviem vaikais – Marija ir Hilaire. Motina, kilusi iš Anglijos, buvo iš protestantų perėjusi į katalikybę. Jos motinos giminėje buvo žinomas J. Priestley, protestantų dvasiškis, bet labai susidomėjęs chemija. Jis surado deguonį (1774 m.). Tėvai anksti persikėlė gyventi į Angliją, bet dažnai važiuodavo atostogų į La Celle St. Cloud. Tai buvo poetiška vieta, bet gerokai nukentėjusi nuo vokiečių karo metu (1870 m.). Belloc visuomet buvo nusistatęs prieš vokiečius, juos vadino prūsais. Hilaire iš tėvo pusės buvo prancūzas, Prancūzijoje atliko karo prievolę ir tik 1902 metais tapo Britanijos pavaldiniu. Jis nieko neparašė prancūzų kalba, bet daug rašė apie Prancūziją anglų kalba.

Motina, su vaikais apsigyvenusi Londone, pradėjo lankyti kardinolą Manning, kurį pažinojo dar prieš perėjimą į katalikybę.

Kardinolas vis ramino ją dėl vyro mirties, nes ji nuolat jo verkė. Ji pasižymėjo įvairiais apaštalavimo darbais. Lankydavo net viešuosius namus, norėdama pasirūpinti ten esančių merginų religiniu gyvenimu. Ji stengėsi gerai išauklėti vaikus, jiems dažnai skaitydavo Šv. Raštą, vesdavosi į bažnyčią net paprastomis savaitės dienomis klausyti šv. mišių. Mišias labai vertino ir Belloc, stengdamasis net kasdien jose dalyvauti. Motina dažnai vežiodavo vaikus į muziejus, kurių Londone buvo labai daug, kad jie geriau išsilavintų įvairiose srityse.

ŠV. PILYPO NERI ORATORIJOJE

Tai yra vienuoliška kongregacija, vadinama oratorija. Kard. Newman buvo šios oratorijos narys, kuris labai rūpinosi jos įsteigta mokykla netoli Birmingham. Jis dažnai čia atvažiuodavo ir vaikus ragindavo gerai mokytis lotynų ir graikų kalbų. Kardinolas čia buvo toks dažnas svečias, kad vaikai tiesiog jį vadindavo Jack. Hilaire Belloc čia išbuvo nuo 1880 iki 1887 metų. Motina buvo paprašiusi, kad kardinolas jos sūnų paimtų į ypatingą savo globą. Belloc visą gyvenimą pasiliko nepaprastai dėkingas šiai mokyklai, ypač už puikų lotynų ir graikų kalbos išmokymą. Jis lengvai skaitė romėnų ir graikų klasikų originaliomis kalbomis.

BELLOC OKSFORDE

Oksfordo universitetas, įsteigtas viduramžiais, net turėjo teisę siųsti savo atstovus į parlamentą. Kiekvienam buvo didelė garbė baigti šį universitetą. Šiame universitete buvo įvairūs skyriai, vadinami kolegijų vardais. Belloc labai norėjo patekti į All Souls kolegiją, kuri duodavo 200 svarų stipendiją metams, kambarį kolegijoje ir nemokamai pietus per septynerius metus. Jis laikė egzaminus. Atrodo, viskas gerai pasisekė, bet į kolegiją jo nepriėmė. Jam tai buvo labai skaudu. Gal jo nepriėmė dėl to, kad buvo katalikas, prancūzas. O gal dėl jo charakterio: jis buvo kartais linkęs į kraštutinumus, blogai kalbėdavo apie žydus. Tad jis turėjo pasitenkinti Balliol kolegija. Čia jis gerai mokėsi, gaudavo gerus

Hilaire Belloc

pažymėjimus ir įvertinimus. Jis priklausė ir vadinamajai Oxford Union, kur studentai sakydavo iškilmingas kalbas, panašiai kaip Londono parlamente. Belloc buvo labai geras kalbėtojas. Pabaigęs kolegiją, pasiliko Oksforde, kur gavo dėstyti kai kuriuos pašalinius dalykus, bet tikros profesūros nesitikėjo, todėl persikėlė į Londoną.

JO ŠEIMOS GYVENIMAS

1889 m. po Europą važinėjo viena našlė su dviem dukrom. Jos buvo iš Kalifornijos. Viena tų dukrų vadinosi Elodija. Viena proga Belloc buvo supažindintas su šia šeima. Pamatęs Elodiją, jis ją išimylėjo iš pirmo žvilgsnio. Nutarė, kad ji turi būti jo žmona. Elodija buvo graži, švelni ir kukli. Jau ji buvo kandidatė į vienuolyną. Viskas jau buvo sutarta, tik dar norėjo aplankyti Liurdą, pamatyti Romą. Mergaitė jau buvo turėjusi berniukų, kurie ją mylėjo ir viliojo, bet visų atsisakė. Belloc paprašė jos rankos. Mergaitė pasakė, kad nutarusi stoti į vienuolyną, todėl apie vedybas negali būti jokios kalbos. Jos motinai Belloc visai nepatiko, nes esąs tik žurnalistas, rašytojas, bet kas tas jo knygas pirsks, iš ko jie pra-

gyvens? Motina su mergaitėmis grįžo į Kaliforniją. Atrodė, kad toji staiga kilusi meilė dingo amžinai. Bet ji nedingo iš Belloc širdies. Jis pasiryžo važiuoti į Kaliforniją ir ieškoti savo gražuolės. Viską pardavė, susitaupė pinigų kelionei ir sėdo į laivą. Pinigų užteko tik iki Niujorko, o kur dar Kalifornija! Nutarė keliauti pėsčias. Kartais kas nors paimdavo jį pavėžėti, kartais keliaudavo pėsčias per plačius Amerikos slėnius ir kalnus. Pagaliau pasiekė San Francisco, kur toji šeima buvo neseniai apsigyvenusi. Moterys, jį pamačiusios, labai nustebė. Labiausiai nepatenkinta buvo Elodijos motina. Norėjo jį beveik išvaryti iš namų, bet pagaliau nusileido. Elodija ir ši kartą atsisakė tekėti. Vargšas turėjo grįžti atgal į Angliją, nepasiekęs taip trokšto tikslo.

Elodija įstojo į vienuolyną Marylande. Prieš tai dar kartą perskaitė visus tuos karštos meilės laiškus, kuriuos jai siųsdavo Belloc, bet savo pasiryžimo nepakeitė. Vienuolyno tylumoje dar kartą viską pergalvojo. Jai tikrai buvo gaila to vargšo Belloc, kuris tiek dėl jos aukojosi, taip ją mylėjo, o kad jis neturtingas, tai ji nekreipė daug dėmesio. Pasikalbėjusi su kapelionu ir su vyresniąja, nutarė grįžti atgal. Parvažiavo į Kaliforniją. Belloc dar kartą čia atvažiavo, ir juodu susituokė. Po vestuvių abudu išvažiavo į Angliją. Nusipirko kuklią vilą, kurią Elodija pavertė maloniu židiniu. Juodu susilaukė penkių vaikučių. Vienas sūnus krito už tėvynę I didžiojo karo pabaigoje, kitas – II karo pabaigoje. Viena ištekJusi dukterė davė du vaikus dvasiniam luomui.

Po 18 laimingos moterystės metų Elodija mirė. Tai buvo skaudžiausias įvykis Belloc gyvenime. Jis labai pasikeitė, tapo visai kitoks žmogus: liūdėjo, buvo paniuręs, nusiminęs. Kai tik patekdavo į kokią nors bažnyčią, tuoj eidavo į zakristiją užprašyti mišių už a.a. Elodiją. Našliu išbuvo 39 metus, niekad negalvojo antrą kartą vesti. Elodija jam buvo tikras angelas, bet jai nebuvo lengva su tokiu charakteriu gyventi. Jai šeimoje reikėjo daug daugiau aukotis, negu gal būtų reikėję vienuolyne, bet savo misiją atliko labai garbingai. Belloc taip pat

jai stengėsi atsilyginti meile, atsidavimu ir maldomis.

JO VIEŠOJI VEIKLA

Belloc, kaip ir Chesterton, kard. Newman ir kard. Manning, šiandien mums atrodo, kaip milžinai. Jų veikla nebuvo lengva, nes tarp Anglijos katalikų nebuvo vienos aiškos katalikiškos linijos. Galima sakyti, kad tada buvo trys katalikų rūšys: 1. Neprisidėję prie 16 amž. reformacijos. Jie dėl to išsilaikė, kad nesimaišė į politinį gyvenimą. 2. Airiai, atvykę darbo ieškoti. Jie turėjo savo parapijas. Anglai jų nemėgo ne tik dėl to, kad jie buvo katalikai, bet ir dėl jų didelio nacionalizmo – jie kovojo už Airijos nepriklausomybę. 3. Naujieji konvertitai, kilę iš Oksforo sąjūdžio. Jie nebuvo gausūs, bet pasižymėjo kultūra, inteligencija ir apaštališka bei apologetiška veikla. Anglijoje vyko didelė revoliucija industrijoje. Išsivystė kapitalistai ir proletariatas. Susikūrė socializmas. Belloc suprato, kad negali eiti su socializmu, nors labai simpatizavo proletarams. Socializmas buvo susijęs su karinga bedievybe, tad katalikams su jais buvo nepakeliui.

Kita tų laikų problema – tai darvinizmas, atitraukęs nuo katalikybės daugelį intelektualų. Darvinistai G. Wells ir T. H. Huxley valdė beveik visą tų laikų mokslo pasaulį. Jie buvo katalikybės priešai.

Kitas didelis katalikybės priešas buvo modernizmas, kuris graužė katalikybę iš

vidaus, ją niekindamas. Pijus X 1907 m. prieš modernizmą išleido encikliką "Pascendi", kurią Belloc labai gyrė.

Nuo šių visų priešų petys petin katalikybę Anglijoje gynė Belloc ir Chesterton. Juodu gynė Katalikų Bažnyčios doktriną ir jos dievišką kilmę. Chesterton labiau rūpėjo Bažnyčios įtaka darbininkų klausimui, o Belloc – Prancūzų revoliucija ir jos pasekmės. Jis parašė keletą knygų apie revoliucijos dalyvius. 1906-1909 m. Belloc buvo Anglijos parlamento narys. Jis pasiūlė Airijai duoti tam tikrą autonomiją, bet anglams tai nepatiko.

PASKUTINIEJI METAI

Dideli darbai, dvasinės kančios, šeimos nelaimės ir ilgos kelionės pagaliau palaužė ir jo stiprią sveikatą. Gyvenimo pabaigoje jam pradėjo plaukti iš visur visokie titulai ir garbės daktaratai. Titulų jis niekad nemėgo. Kai kuriuos priėmė, nes būtų buvę nepatogu atsisakyti. Pijus XI jam suteikė už tikėjimo gynimą Šv. Grigaliaus ordiną. Mielai priėmė ir Prancūzijos pakvietimą į Garbės Legioną. Jam buvo malonu, kad ir gimtasis kraštas jį pagerbė.

Pajutęs, kad artinasi mirtis, priėmė sakramentus. Jis buvo giliai tikintis žmogus, tad laukė tos valandos, kada galės pamatyti Dievą ir susitikti su savo mylima Elodija. Mirė 1953 m. ir buvo palaidotas šalia žmonos.

JÉZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

BR. KRIŠTANAVIČIUS, S.J.

XXIII. MALDOS APAŠTALAVIMAS

Maldos Apaštalavimas yra katalikų sąjunga, kurios nariai, aukodami kasdien Švč. Jėzaus Širdžiai savo maldas, darbus ir kentėjimus popiežiaus intencijomis, siekia asmeninio tobulumo ir krikščionybės išplatinimo žemėje. Be to, M.A. nariams patariama dažnai eiti šv. Komunijos, iškilmingai paaukoti save Švč. Jėzaus Širdžiai ir uoliai dalyvauti katalikų veikime.

Esant didesniam narių skaičiui, M.A. sąjunga gali turėti šiuos skyrius: moterims, vyrams ir vaikams. Moterų skyrius paprastai vadinamas Maldos Apaštalavimu, vyrų – Vyrų Apaštalavimu, vaikų – Eucharistijos Karžygiais.

Vyriausias sąjungos direktorius yra tėvų jėzuitų generolas. Jis skiria ar tvirtina tautinius bei regionalinius sekretorius, padedančius vietos vyskupams sąjungos or-

ganizavimo ir palaikymo darbą. Kiekviena vyskupija sudaro atskirą M.A. vienetą, kuriam vadovauja vyskupo paskirtas direktorius. Parapijų, mokyklų ar kitokių įstaigų skyriams vadovauja vietos kunigai.

M.A. sąjunga kilo Prancūzijoje 1844 m. Švenčiant šv. Pranciškaus Ksavero šventę, T. Gautrelet, S.J., paaiškino jėzuitų klierikams, kaip jie galėtų padėti maldomis ir dvasinėmis aukomis tėvams, dirbantiems apaštalavimo darbą. Jo mintys, sudarančios M.A. esmę, patiko ne tik klierikams, bet ir kitiems ordino nariams.

Norėdamas išplatinti savo idėjas, T. Gautrelet siūlė vyresniesiems steigti pastovią sąjungą, vardu Maldos Apaštalavimas. Gavęs vyresniųjų ir vietos vyskupo pritirimą, T. Gautrelet jau 1849 m. gavo iš Pijaus IX sąjungos nariams atlaides. Tačiau didesnę akstiną M.A. sąjungai davė T. H. Ramiere, S.J., savo plačiai paplitusia knyga, vardu "Maldos Apaštalavimas", išleista 1861 m. Jo knyga greitai laiku buvo išversta į kitas kalbas, ir M.A. sąjunga per 10 metų prigijo beveik visoje Europoje, JAV ir Pietų Amerikoje. Mirštant T. Ramiere, M.A. sąjunga turėjo 35.600 centrų ir apie 13 milijonų narių. Dabar M.A. sąjunga turi apie 40 milijonų narių 1.500 vyskupijose.

Lietuvoje M.A. sąjungą įsteigė kun. Antanas Butkevičius 1900 metais. Štai kaip jis pats aprašė M.A. steigimą:

1900 m. vasarą nuvažiavau į Verishofeną Bavarijoje gydytis. Grįždamas užvažiavau į Krokuvą ir užėjau pas Tėvus Jėzuitus. Čia pasimačiau su Tėvu Petru Kutiba. Jis man karštai patarė ir ragino platinti Lietuvoje Maldos Apaštalavimo Sąjungą. Dar ir dabar gerai atsimenu, kad jis, kalbėdamas apie Švenčiausios Širdies meilę žmonėms, visas susijaudinęs man pasakė: "Jėzaus Širdis, matydama žmogaus siekioje Dievo paveikslą, iki pašėlimo jį pamilo. Ji viską už mus paaukojo ir trokšta, kad žmonės labai mylėtų ir garbintų tą Švenčiausią Širdį!" Nurodė, kad vienas iš geriausių būdų Švenčiausiai Širdžiai garbinti ir žmonių sieloms išganyti yra Maldos Apaštalavimo Sąjungos skleidimas. Man sutikus platinti tą sąjungą Lietuvoje, T. P. Kutiba jau netrukus išrūpino man reikalingus įgaliavimus, suteikė reikiamos

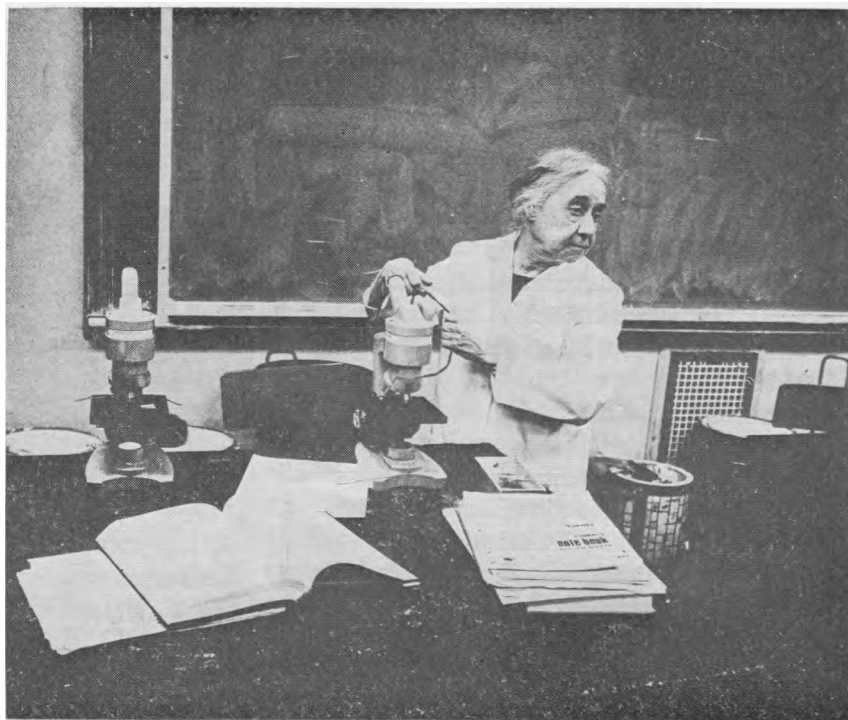
literatūros, užrašė man Tėvų Jėzuitų leidžiamus laikraščius: "Poslaniec Sercu Jezusowego" ir "Glory Katolickie".

Gyvenau tada Kėdainiuose prie šv. Juozapo bažnyčios, eidamas kurato pareigas. Tais pačiais metais gavau Jo Ekscelencijos Žemaičių Vyskupo a.a. Mečislovo Paliulionlo sutikimą platinti Maldos Apaštalavimo Sąjungą Lietuvoje. Jo paties buvau paskirtas tos Sąjungos Direktorium Lietuvoje (Director Diocesanus Samogitensis). Visų pirma rūpinaus išversti į lietuvių kalbą Maldos Apaštalavimo įrašomąsias korteles. Tą darbą teikė atlikti dabartinis Jo Ekscelencija Arkivyskupas-Metropolitas Juozapas Skvireckas. Tų kortelių išspausdinau, rodos, 7000. Pasaulinio karo metu su Garbingojo Prelato Julijaus Maciejausko pagalba, vokiečių vyriausybei leidus, dar išspausdinom apie 4000 egzempliorių.

Maldos Apaštalavimo Sąjunga buvo įvesta šiose vietose:

1. **Kėdainiuose** prie šv. Juozapo Bažnyčios; narių priimta gal 200.
2. 1901 metais buvau perkeltas į **Pikelius** klebonu. Ten į Maldos Apaštalavimą priėmiau apie 500 asmenų.
3. 1906 metais atvykau klebonu į **Grinkiškį**. Šioje vietoje gal 300 narių priėmiau į M.A.
4. Tais pačiais metais rudenį perkėlė mane į **Joniškį**. Čia išbuvau klebonu 6 metus. Į Maldos Apaštalavimą priėmiau apie 900 narių. Paminėtose bažnyčiose, įkūręs Maldos Apaštalavimo Sąjungą, įvesdavau su Jo Ekscelencijos Vyskupo leidimu ir iškilmingas pamaldas į Švenčiausią Jėzaus Širdį pirmais mėnesio penktadieniais. Pamaldų metu būdavo išstatomas ir Švenč. Sakramentas monstrancijoje. Paskui kalbama arba giedama Šv. Jėzaus Širdies litanija ir sakomas pamokslas. Be to, dar visose vietose platinau Švenčiausios Širdies Škapličius.
5. Būdamas Joniškyje, įvedžiau Maldos Apaštalavimo Sąjungą šiose parapijų ir filijų bažnyčiose: **Naujoje Žagarėje** 1909 m. pasiunčiau tik 30 įrašomųjų kortelių.
6. **Krakėse** 1910 m. sausio 21 dieną įrašomųjų kortelių nusiunčiau 1000.
7. **Tubinų** filijai kun. A. Mažeikai pasiunčiau 300 kortelių.
8. 1910 m. sausio 27 d. **Panevėžyje** gerb. klebono J. Stakausko vardu nusiunčiau 100 įrašomųjų kortelių. 1911 ir 1912 m. dar nusiunčiau 300 kortelių.

Vlado Feiferio nuotr.

9. Tais pačiais metais birželio 10 d. Įvesta M.A. **Švėkšnoje**, duota 500 įrašomųjų kortelių. Bet ten prelatas Macijauskas daugiau priėmė narių.

10. 1910 metais įvestas M.A. **Kavarske** a.a. Dekano Petro Segeckio vardu. Iš viso jam nusiusta 1350 įrašomųjų kortelių!

11. Tais pat metais spalio 2 dieną įvestas M.A. **Traupyje** a.a. klebono Stanislovo Šliogerio vardu. Įrašomųjų kortelių pasiūsta 400.

12. 1911 m. sausio 20 dieną įsteigtas M.A. **Balninkų** bažnyčioje klebono Ad. Jusio vardu.

13. Tais pat metais M.A. įkurtas **Pušalote** kun. Vanago vardu. Įrašomųjų kortelių 300.

14. Vėl tais pačiais metais — **Vabalninke** klebono a.a. Mato Miežinio vardu; įrašomųjų kortelių ten pasiūsta 800.

15. Tuo pačiu metu įkurtas M.A. ir **Šeduvoje** klebono A. Kirnio vardu. Įrašomųjų kortelių per du kartu pasiūsta 400.

16. 1913 m. balandžio 3 dieną įsigali M.A. **Šiauliuose** klebono Julijono Jasienskio rūpesčiu; įrašomųjų kortelių pasiūsta 600.

17. Tų metų pavasarį buvau perkeltas klebonu į **Laukuvą**, kur taip pat įvedžiau M.A. ir narių priėmiau apie 800.

18. Tų metų vasarą įkurtas M.A. **Gruzdžių**

bažnyčioje a.a. kan. Gaudešio vardu; įrašomųjų kortelių pasiūsta 200.

19. 1913 m. įkurtas M.A. **Antazanavėj** kun. Pelicijono Lėlio pastangomis. Jam pasiūsta įrašomųjų kortelių 200.

20. 1918 m. sausio 29 dieną įvesta M.A. **Kretingos** bažnyčioje Garbingojo Tėvo Pranciškaus Bizausko O.Fr.M. vardu.

21. 1920 m. rugsėjo 16 dieną įvesta M.A. **Sajunga Darbėnų** bažnyčioje a.a. Petro Kužausko klebono vardu.

22. 1921 m. lapkričio 7 dieną įvesta M.A. **Šėtoje** prie šv. Jono Nepomuko bažnyčios a.a. Miežinio kunigo vardu. Tai jau paskutinė vieta. Visose čia paminėtose vietose nurodytieji kunigai gavo įgaliojimus Directoris localis, informacijas, priminimus įvesti Šv. Jėzaus Širdies pamaldas pirmaisiais mėnesio penktadieniais. Apie įsteigimą Maldos Apaštalavimo Sąjungos visose paminėtose vietose buvo pranešta Tėvams Jėzuitams Krokuvoje. Mano apskaičiavimu visuose čia suminėtuose M.A. skyriuose narių priimta iš viso maždaug 9300.

Šios žinios surašytos 1937 m. kovo 31 dieną Troškūnuose.

Tėvas Antanas Butkevičius, O.Fr.M.,
buvęs Director Diocesanus Apostolatus Oratio-
nis Samogitiensis.

P.S. 1922 m. gruodžio 2 dieną įstojau į Mažesniųjų Brolių Ordiną, o 1923 m. Gerb. Tėvai Jėzuitai perėmė Maldos Apaštalavimo vadovavimą.¹

1923 m. vasarą tėvai jėzuitai vos pradėjo kurtis Kaune ir M.A. sąjungai negalėjo skirti daug laiko. Bet kai 1925 m. pabaigoje jie perėmė "žvaigždę" ir turėjo gerą priemonę pasiekti klebonus ir tikinčiuosius, jie pradėjo rašyti ir apie M.A. sąjungą. 1926 m. vasario mėnesį T. B. Andruška, naujasis M.A. direktorius, trumpai aiškino klebonams, kaip galima įsteigti M.A. skyrius. Kovo mėnesį jis ragino vyrus bendrai eiti šv. Komunijos ir įdėjo žinią, kaip įsisteigė M.A. skyrius Naujamiestyje. Gegužės mėnesį rašoma, kad Ylakių, Kelmės ir Prienų parapijose plinta šeimų pasiaukojimas Švč. Jėzaus Širdžiai. Paskui jis aiškino, kaip galima įsirašyti į M.A. sąjungą, jei parapijose nėra jos skyriaus. 1926 m. pabaigoje jis pakartotinai prašė klebonus atsiųsti jam Švč. Jėzaus Širdžiai pasiaukojusių šeimų statistiką ir trumpai paaiškina, kas yra M.A. sąjunga. Profesoriodamas kunigų seminarijoje, sakdamas kas sekmadienį pamokslus Kauno jėzuitų bažnyčioje ir klausydamas išpažinčių, jis negalėjo lankyti parapijų ir steigti M.A. skyrių. Be to, 1924-1926 m. jis parašė 5 brošiūras ir dvi knygas.

1927 m. sausio mėn. T. B. Andruška pateikia M.A. skyrių ir jų narių statistiką. *Kaunas* – Tėvų Jėzuitų bažnyčia turi 2663 narius. *Seselių Benediktinių bažnyčia* – 250, *Naujamiestis* – 1442, *Mirolavas* – 1400, *Prienai* apie 1000, *Rastauskinė* – 482, *Vaškai* – 403, *Paparčiai* – 393, *Šakyna* – 373, *Polonai* – 300, *Žemaičių Kalvarija* – 295, *Kretinga* – 260, *Papilys* – 250, *Skaudvilė* – 225, *Skapiškis* – 149, *Kurkliai* – 113. "Manoma", taip prideda T. Andruška, "kad iš viso Lietuvoje M.A. narių yra apie 17 tūkstančių.² Tas spėliojimas, atrodo, yra gana tikslus, nes 1923 m. jų buvo 9300. Lyginant T. Butkevičiaus ir T. Andruškos statistikas, reikia daryti išvadą, kad tarp 1923 ir 1926 metų M.A. narių skaičius priaugo lygiai tiek, kiek nuo 1900 iki 1923 metų.

T. B. Andruška buvo M.A. sąjungos di-

rektorium daugiau kaip 3 metus ir 1927 m. pradžioje kartu su "Žvaigždės" redakcija perleido T. Jonui Bružikui ir M.A. sąjungos vadovybę.

Vartant T. Bružiko redaguotą "Žvaigždę", krinta į akis, kad tas M.A. organas taip mažai rašė apie M.A. sąjungą Lietuvoje. Tiesa, 1927 m. rugsėjo numeryje T. Bružikas mini, kad "įvairiuose Lietuvos kampečiuose pastebimas vis didesnis ir didesnis susidomėjimas "Maldos Apaštalavimo" draugija. Visa eilė naujų "Maldos Apaštalavimo" būrelių yra vėl iškilusių daugelyje vietų. Ypač įdomu pastebėti, jog net 120 Biržų gimnazijos kat. moksleivių įsirašė į "M.A.". Tas pats pastebima ir Kauno moksleivių tarpe, kame prieš pačias vasaros atostogas susidarė vienas gražus "M.A. narių būrelis su 40 narių. Paskutiniu laiku yra įstoję į "M.A." ir vienas iš žymus Lietuvos Universiteto profesorius, vienas mūsų dienraščio Redaktorius, keletas studentų ir šiaip jau inteligentų". Iš tų ir panašių pastabų galėtų susidaryti vaizdas, kad M.A. sąjunga yra apsnūdusi ir lėtai plečiasi. Iš tikrųjų buvo kas kita. T. Bružikas pirmoje vietoje buvo ne rašytojo, bet gyvo žodžio apaštalas ir, vesdamas įvairiose parapijose misijas, stengėsi įkurti M.A. skyrius. Todėl, vos praėjus vieneriems metams, "žvaigždėje" randame žinią, kad Maldos Apaštalavimo skyrių Lietuvoje jau yra daugiau kaip 100.³

Vesdamas misijas, T. Bružikas uoliai platinė katalikišką spaudą, ypač apie Maldos Apaštalavimą. "Žvaigždėje" jis dėjo straipsnių apie Eucharistijos Karžygius, šeimų pasiaukojimą Švč. Jėzaus Širdžiai ir dažną Komuniją. 1931 m. rugsėjo mėnesį jis pranešė "Žvaigždėje", kad Lietuvoje jau yra įkurti 3 Vyrų Apaštalavimo skyriai: Šiluvoje su 140 narių, Pakuony – 150 ir Gelgaudišky – 233. Deja, tą gražiai pradėtą darbą jis turėjo greitai nutraukti, nes jau kitą mėnesį išvyko į JAV.

Dirbdamas Lietuvoje, T. Bružikas ėjo tris pareigas. Visų pirma jis buvo Kauno jėzuitų gimnazijos direktorius ir mokytojas. Nors direktoriaus pareigas faktinai ėjo T. Kipas,

bet T. Bružikas buvo prieš valdžią atsakingas. Iš pradžių jis turėjo nemažai pamokų, bet, įėjęs į misijų darbą, turėjo atsisakyti dalies mokytojo darbo. "Žvaigždė" taip pat užėmė nemažai laiko, nors niekas neatsisakė jam padėti. Skubomis aptvarkęs redakcijos reikalus, jis išvažiuodavo vesti misijų ir rekolekcijų ir ilgai Kaune nesirodydavo. Nepaisant visų tų darbų, T. Bružikas praturtino Maldos Apaštalavimo literatūrą dviem brošiūrom: jo paties parašyta 61 puslapio knygute "Jėzaus Širdis ir šeimyna", Kaunas 1931 m., ir vertimu T. Karolio Richstäter, S.J., "Jėzaus Širdies novena". Kaunas 1932 m., 32 psl.

Galima sakyti, kad tikrą ir plataus masto Maldos Apaštalavimo sąjūdį sukėlė Lietuvoje T. Jonas Paukštys, S.J., perėmęs "Žvaigždę" ir Maldos Apaštalavimo vadovybę 1931 m. rugsėjo mėnesį.

Būdamas gabus žurnalistas ir turėdamas daug naujų idėjų, jis nuo pat pirmojo "žvaigždės" numerio tiesiai ėjo prie užsibrėžto tikslo ir davė visai M.A. sąjungai naują impulsą. Jau pirmajame savo straipsnyje jis iškalbingai dėstė M.A. tikslą ir rodė, kaip jis lengvai pasiekiamas. Klieriko E. Petrelevičiaus straipsnis apie Vyrų Apaštalavimą ir T. Paukščio straipsnis apie Eucharistijos Karžygius rodė, kad jis neapleis tų dviejų M.A. šakų, kurios T. Bružiko laikais vos pradėjo žaliuoti. 1931 m. "Žvaigždėje", 319 psl., yra įdomi žinia iš Panevėžiuko, būdinga visam T. Paukščio veikimui. "Šių metų rugpiūčio 30 d.", taip rašė pats T. Paukštys, "Panevėžiuko bažnyčioje buvo suruoštos nepaprastai gražios iškilmės. Tą dieną visi Panevėžiuko parapijos Vyrų Apaštalavimo ir Maldos Apaštalavimo nariai surengė čia bendrą Komuniją. Žmonių prisirinko pilna bažnyčia. Išpažinčių klausė vietos klebonas ir du svečiai. Pritaikintą pamokslą sakė T. Petrelevičius, S.J., atvažiavęs tai dienai iš Kauno. Bažnyčią gražiai išpuošė M. A. Kilbisų, Vikūnų ir Gailiakaimio kuopų pirmininkės. Gražu buvo pasižiūrėti, kad visi, kas tik bažnyčion atėjo, ėjo ir išpažinties; jaudinantis gi vaizdas buvo, kad per sumą prie Dievo Stalo pirmoje

eilėje klūpojo apie 100 vienu vyrų ir keli šimtai moterų. Kokį išpūdį ta bendra Komunija padarė bažnyčion atėjusiems žmonėms, mes matom kad ir iš to, kad tuoj po mišparų į Vyrų Apaštalavimą ir Maldos Apaštalavimą įsirašė 100 naujų narių".

Norėdamas dar labiau įkalti į galvą, kas yra M.A. sąjunga ir kokia jos vadovybė, T. Paukštys tame pačiame numeryje, paskutiniame viršelio puslapyje, dar kartą aiškino M.A. įstatus, jos struktūrą ir tikslą.

Antrame jo redaguotame numeryje kitais žodžiais pakartojo, ką anksčiau sakė, ir prašė skyrių direktorius – parapijų klebonus – įvesti į M.A. pirmininkų sistemą ir M.A. Skyriaus Tarybą. "Tai palengvins Jūsų apaštalavimo pareigas ir įneš į visą skyrių naujos gyvybės". Iš tiesų, visą M.A. pasisėkimą reikia priskirti ne tik T. Paukščio sumanumui ir energijai, bet taip pat ir vyskupijų direktoriams, skyrių direktoriams ir ypač kuopelių pirmininkams bei pirmininkėms.

Įvedus direktorių ir pirmininkų sistemą, M.A. pradėjo sparčiai augti. 1931 metų "Žvaigždės" gruodžio numeryje T. Paukštys rašė, kad per du ir pusę mėnesio Lietuvoje įsisteigė 11 naujų M.A. skyrių. 1932 m. vasario numeryje jis sakė, kad Kauno vyskupijoje iš viso yra 73 M.A. skyriai, Kaišiadorių vyskupijoje 32, Panevėžio 36, Telšių 58 ir Vilkaviškio 55.⁴

1933 m. rugsėjo mėnesį T. Paukštys paskelbė "žvaigždėje", kad tą mėnesį Lietuvoje buvo 391 M.A. skyrius. Iki tų metų pabaigos M.A. sąjunga padidėjo 7 naujais skyriais. 1934 m. naujų skyrių įsisteigė 14, 1935 – 2, 1933 m. 5, o 1937 m. nė vieno. Taigi, 1937 m. pabaigoje Lietuvoje buvo iš viso 418 M.A. skyrių. Kadangi Lietuvos bažnyčios provincija turėjo 547 parapijas, be M.A. skyrių pasiliko tik 129 bažnytkaimiai. Tie skaičiai rodo, kaip plačiai buvo išsigalėjusi M.A. sąjunga Lietuvoje.

1934 m. "žvaigždėje", 127 pusl., randame, kad tais metais Lietuvoje buvo 159.000 narių. "Kadangi", taip sako T. Paukštys, "ne visi skyriai pranešė savo narių skaičių, tai reikia spėti, kad iš viso narių bus

apie 200.000". 1936 m. kovo mėnesį "žvaigždėje" pasakyta, kad tais metais Lietuvoje buvo iš viso 250.000 M.A. narių (su V.A. ir E.K. kartu).⁵

KA JIE VEIKĖ?

Be tiesioginės pareigos apaštalauti maldomis ir dvasinėmis aukomis, M.A. nariai šelpė beturčius, puošė altorius ir pakelių kryžius, lankė ligonius, platino katalikišką spaudą, ruošė ekskursijas ir Švč. Sakramento adoracijas, rengė kursus ir rekolekcijas savo nariams, pastatė daug kryžių ir vieną koplyčią, prie kurios Kauno arkivyskupas įkūrė parapiją.⁶ Be to, jie kovojo prieš girtavimą ir keiksmus, apaštalavo atšalusią katalikų tarpe, Kaune turėjo savo chorą, ruošdavo agapes ir bendras Komunijas, rinko pinigus Prisikėlimo bažnyčiai Kaune, gausiai lankydavo Marijos šventoves, rinko maldas už Rusiją, šv. Tėvą ir Lietuvą ir savo pavyzdžiu skatindavo kitus dažniau eiti sakramentų. Štai pora pavyzdžių iš skyrių veikimo. 1938 m. "Žvaigždėje", 61 pusl., taip aprašytas Panevėžio M.A. skyriaus veikimas: "Advente aplankytas kalėjimas, kalinės paguostos jautriu žodžiu, sušelptos maistu. Pradėta rūpintis TT. Marijonų bažnyčiai įtaisyti arnotą ir kitų reikalingų liturginių reikmenų. M.A. bažnyčiai jau įtaisė gražią juostelę. N. Metus skyrius sutiko pamaldomis. Ryte šv. Mišios už kunigus, katalikiškas šeimas ir kat. spaudą. Vakare buvo Švenčiausiojo Sakramento adoracijos valanda, kurios metu sukalbėta dalis rožančiaus už kunigus. Spauda šiuo laiku tai vienas didžiausių skyriaus rūpesčių. To darbo uoliai ėmėsi kuopelių pirmininkės, savo lėšomis išrašė po katalikišką laikraštį nutolusioms nuo Dievo šeimoms, visai joms nežinant. Daugeliui neturtingų vaikučių užprenumeruotas "Šaltinėlis". Prenumerata surinkta aukomis. Net žydai, paprašyti tokiam reikalui aukų, mielai paaukojo".

Įdomios yra Kauno jaunesniųjų ir vyresniųjų M.A. sekcijų 1939 m. veikimo apyskaitos. Apie vyresniąsias taip "žvaigždėje", 1940 m. 114 pusl., parašyta: "Kauno M.A. Vyresniųjų sekcija 1939 metais veikė energingai. 127 pirmininkių būrys kas mė-

nesį sušaukė 61 susirinkimą; visos kartu buvo suėjusios savo reikalų pagvildinti 10 kartų, o kuopelių pirmininkės ir narės – 99 kartus. Veikla neapsiribojo susirinkimais, bet pasireiškė ir įvairiais darbais. Išplatino 641 "žvaigždės" ir kitų kat. laikraščių prenumeratų. Vasarą suruošė ekskursiją į Bružę. Amžinai adoracijai remti du kartu rinko aukas ir paskyrė kartą užpirkto spektaklio Valstybės teatre pelną. Dvasiai sustiprinti ir naujiems darbams užsidegti 2 kartus suruošė trijų dienų rekolekcijas. Nenuostabu, kad su meile aplankė 877 ligonius, 170 vargšų ir jų daugumą sušelpė. Maistu ir drabužiais aprūpino 4 šeimas. Nepamiršo ir kalinių: juos aplankė ir apdovanojo katal. laikraščiais, maldaknygėmis ir kitomis dovanėlėmis. Tuo dar nepasitenkino. 270 šeimų pasiaukėjo Švč. Jėzaus Širdžiai. Penkis apleistus vaikus pirmą kartą privedė prie Dievo stalo. Trims mėnesiams aprūpino 4 neturtingas mergaites butu, maistu, šiek tiek drabužiais ir darbu. Savo lėšomis palaidojo neturtingą vaiką. Vieną apleistą ligonį prikalbino prieiti išpažinties, o paskui palaidojo. 49 asmenis, nebuvusius 8-40 metų išpažinties, paskatino vėl susitaikyti su Dievu. Du kartu suruošė arbatėlę neturtingiesiems ir taip daug atšalusią laimėjo Kristui. Į tą kilnų apaštalavimo darbą patraukė 453 nares".

Vyresniųjų sekciją pralenkė jaunesniosios M.A. narės, apie kurias ten pat taip rašoma: "Kauno M.A. Jaunųjų sekcija 1939 metais dirbo taip gražiai, kad net į savo būrį paviliojo dar 600 mergaičių. Pirmininkės 12 kartų buvo susirinkusios pasitarti, kad su jų nauja energija tarnautų Kristui ir plėstų Jo karalystę. Tuo tikslu buvo šaukiami mėnesiniai susirinkimai pirmininkių ir narių kartu. Bet jaunimas nepasitenkino vien susirinkimais, o veržėsi prie kilnių darbų ir gražių kelionių. Padarė tris ekskursijas: į Vilkiją, Kulautuvą ir Šiluvą-Tytuvėnus-Pagryžuvį. Amžinai adoracijai surinko aukų ir paskyrė užpirkto spektaklio Valstybės teatre pelną. Ir Jaunųjų sekcija aplankė 750 ligonių, aklųjų, kurčių-nebylių institutus ir senelių prieglaudą netuščiomis ran-

komis. Kurtiems-nebyliams surinko 900 litų. Savo lėšomis palaidojo neturtingą našlę, vieną neturtingą mergaitę išlaikė ir privedė prie pirmos šv. Komunijos. Kitą sergančią mergaitę viskuo aprūpino per 5 mėnesius. 105 mergaitėms surado darbą. "Maisto" M.A. pirmininkės 140 mergaičių suteikė daug džiaugsmo, surengdamos Kūčias. Platino Švč. Jėzaus Širdies karalystę, surasdamos 850 "žvaigždės" skaitytojų. Užprašė 72 mišias, prašydamos malonių jaunimui, taikos pasauliui, palaimos Tėvynei ir kunigams. Kristaus meilė jas paskatino prikalbėti 37 šeimas pasiaukoti Švč. Širdžiai ir 42 asmenis susitaikyti su Aukščiausiuoju. Jų dėka 4 laisvamanių 14 metų vaikai buvo nuplauti šv. Krikšto vandeniu, 2 mergaitės pirmą kartą priėmė Angelų Duoną. Neužmiršo ir mirusiųjų: Vėlinių dieną su žvakėmis rankose nužygiavo į kapines. Kas mėnuo 40 baltai pasipuousių mergaičių per šv. valandą ir per savo pamaldas adoracija pagerbė Švenčiausiąjį. Dvasiai jėgų sėmėsi rekolekcijose ir susikaupimo dienomis".

Nuo jų neatsiliko ir Kauno V.A. sąjunga išpūdingomis kelionėmis į Šiluvą, maldingomis eisenomis Kauno gatvėse gavėnios metu ir išpūdingomis rekolekcijomis įgulos bažnyčioje. V.A. suruošė net 4 vyrų kongresus Šiluvoje. Vyrų Apaštalavimui T. Paukštys leido atskirą laikraštėlį, vardu "Na, vyrai, prikalkime Lietuvą mūsų". 1935 m. Kauno Jėzuitų gimnazijos salėje buvo ruošiamos vyrams paskaitos, kurias skaitė dr. Pr. Dielininkaitis, dr. J. Leimonas, dr. A. Juška ir dr. K. Ruginis. Atsargos gen. Grigaliūno - Glovackio iniciatyva Kaune gavėnios metu būdavo iškeliamas didelis kryžius tarp radijo stulpų, kuris naktimis šviždavo Kaunui ir visai apylinkei. Vyrų Apaštalavimo rekolekcijose, vedamose dažniausiai T. J. Venckaus ir kun. A. Grauslio Įgulos bažnyčioje, dalyvaudavo kariuomenės vadas gen. V. Raštikis, ministeriai, bankininkai, profesoriai, aukšti valdininkai kartu su paprastais darbo žmonėmis. V.A. kuopos buvo kariuomenėje, Kauno sunkių darbų kalėjime, Kunigų seminarijose, universitete ir Dotnuvos žemės ūkio akademijoje. Šiau-

lių V.A. skyriui, įkurtam prie tėvų jėzuitų bažnyčios, priklausė apskrities viršininkas, nuovados viršininkas, mokytojų seminarijos direktorius, prekybos instituto rektorius, konservatorijos direktorius ir daug kitų vadovaujančių asmenų. Skyrius turėjo 500 narių, iš kurių nuo 400 iki 450 kas mėnesį eidavo šv. Komunijos. Po pamaldų jiems būdavo ruošiamos religinio, tautinio ir socialinio turinio paskaitos.⁷

Visos trys M.A. šakos – moterys, vyrai ir vaikai – turėjo savo vėliavas, ženklus ir himnus. "Kauno M.A. narės", taip rašė T. Paukštys "Žvaigždėje" 1939 m. 127 pusl., "išsiderėjo gana prieinamų nuolaidų visose 28 "Paramos" krautuvėse nuo savo perkamų prekių. Taip pat gauta nuolaidų ir kitose liet. krautuvėse. Narės, pirkdamos tose parduotuvėse prekes, parodys savo ženklelį ir gaus tam tikrą pažymėjimą, už kiek jos pirkto. Valdybos įgaliotiniai, surinkę tuos pažymėjimus, gale mėnesio gaus nuolaidas, kurios bus panaudotos grynai krikščioniškojo apaštalavimo reikalams".

Uoliausieji T. Paukščio bendradarbiai buvo vyskupijų M.A. direktoriai. Telšių vyskupijoje M.A. sąjungai vadovavo prelatas Pranas Urbanavičius, generalvikaras. Panevėžio vyskupijoje M.A. direktoriais buvo T. Pranas Meškauskas, MIC, ir, jam išsikėlus kitur, T. Jonas Senkus, MIC. Vilkaviškio vyskupijoje M.A. sąjunga rūpinosi prof. dr. Pijus Aleksa, o Kaišiadorių vyskupijoje prel. Vincas Vaičiulis. Kauno arkivyskupijoje M.A. sąjungai ilgai vadovavo pats T. Paukštys. 1933 m. lapkričio mėn. M.A. ir V.A. direktorium Kauno arkivyskupijoje buvo paskirtas T. Pranas Masilionis, S.J. T. Paukštys pasiliko tautiniu M.A. sekretorium Lietuvoje. Tas titulas paprastai suteikiamas tik ten, kur M.A. yra gerai suorganizuota. 1935 m. rudenį T. Paukštį pavadavo T. Romualdas Blažys, S.J. Tačiau grįžęs gavėnei iš Prancūzijos, T. Paukštys vėl tvarkė M.A. sąjungos reikalus ir, pabaigęs ordino ir asketikos studijas Paray-le-Monial mieste, vėl perėmė tautinio sekretoriaus pareigas.

Kaune T. Paukščiui daugiausia padėjo generolas V. Grigaliūnas-Glovackis ir karo

invalidas Mykolas Valatka. Į M.A. parengimus kartais atsilankydavo ir gen. Galvydis-Bykauskas, teikdamas sąjungai moralinę paramą. Nuoširdus M.A. bičiulis buvo ir gen. V. Nagevičius.

Aukščiausią savo darbo viršūnę T. Jonas Paukštys, tur būt, bus pasiekęs 1934 m. tautinio Eucharistinio Kongreso metu. Eucharistinių kongresų mintis buvo jau sena ir ji prigijo Lietuvoje, kai 1931 m. buvo švenčiami net trys Eucharistiniai kongresai: Telšiuose, Vilkavišky ir Kaišiadoryse. 1933 m. Eucharistiniai kongresai buvo atšvęsti Panevėžy ir Švėkšnoj. Tiems kongresams pasisekus, buvo nutarta 1934 m. švęsti Kaune pirmąją tautinį Eucharistinį kongresą. Kai klierikas B. Krištanavičius, S.J., siunčiamas T. Paukščio, paprašė neseniai iš Rusijos grįžusį vyskupą T. Matulionį suteikti palaiminimą "žvaigždės" redakcijai ir jos skaitytojams, vyskupas jam taip atsakė: "Tėveli, aš manau, kad pats geriau už mane parašysi. Tik būtinai iškelk mintį, kad visa Lietuva pasiaukotų Švč. Jėzaus Širdžiai". T. Paukštys tam planui pritarė visa širdimi ir ėmėsi darbo. Iš tiesų, pirmojo tautinio Eucharistinio kongreso metu visa Lietuva buvo paaukota Švč. Jėzaus Širdžiai.

Tas Lietuvos pasiaukojimas buvo minimas M.A. sąjungos kasmet. Paskutinį kartą tas istorinis aktas paminėtas 1940 m. birželio 2 dieną. Apie jį "žvaigždės" redaktorius ir tautinis Maldos Apaštalavimo sekretorius taip rašė: Kaune Karo muziejaus sodelyje birželio 2 d. iškilmingai paminėtas Lietuvos pasiaukojimas Švč. Jėzaus Širdžiai. Iškilmės dalyvavo J.E. Respublikos Prezidentas, J.E. Apaštališkasis Pasiuntinys, J.E. Ark. Metr. Skvireckas, kiti du Kauno vyskupai, vyriausybės atstovai, daug dvasininkų, karininkų ir visuomenės. Paaiškinus pasiaukojimo prasmę ir reikšmę, visi sustojo ir atnaujino pasiaukojimą. J.E. Apaštališkas Pasiuntinys nuoširdžioje kalboje pabrėžė, kad iš religinio gyvenimo trykšta palaima tautai. Tą mintį praplėtė Igaliotas Ministeris Ed. Turauskas, pasiremdamas istorine žmogaus evoliucija. Programą labai pajavirino choras ir solistai".⁸ Tuo ir baigėsi ofi-

cialus ir viešas M.A. Sąjungos veikimas Lietuvoje.

Maldos Apaštalavimo sąjunga Lietuvoje apėmė maždaug ketvirtą dalį katalikų ir kėlė jų religinį ir dorovinį lygį. Kai kurie jos skyriai ar nariai nepasitenkino vien malda ir pradėjo veikti įvairiose srityse: platino spaudą, šelpė beturčius, lankė kalinius ir ligonius, ruošė pramogas ir apaštalavo įvairiais būdais. Jai netrūko nei ryžtingų vadų, nei reikalingos energijos, nei gyvenimiškų idėjų. Jai trūko laiko. Komunistų antplūdis Lietuvoje sugriovė jos organizacinę struktūrą, bet nenuslopino jos dvasios.

1. Žvaigždė, 1937 m., 204-245 p.
2. Ten pat, 1927 m., 34 p.
3. Ten pat, 1929 m., 158 p.
4. Ten pat, 1932 m., trečias viršelio puslapis.
5. Ten pat, 1936 m., antras viršelio puslapis.
6. Žiūr. skyrių Bajėnai.
7. Žinios apie V.A. skyrių Šiauliuose gautos iš T. J. Borevičiaus, S.J.
8. Žvaigždė, 1940 m., 286 p.

KAIP IR KODĖL ŽMOGUS PASIGERIA

DR. I. S.

Norint priešą nugalėti, reikia jį pažinti. Tai liečia ir mūsų visuomenės priešą – girtavimą. Negana įtikinėti, kad gerti kenksminga, – reikia ir išaiškinti, kodėl.

Šiuolaikiniai fiziologų, biochemikų ir gydytojų tyrimai atskleidė kai kurias svarbias alkoholio poveikio detales. Šių tyrimų dėka paaiškėjo patologinio potraukio alkoholiui priežastys.

ALKOHOLIS PATENKA Į KRAUJĄ

Etilo spirito molekulės yra labai mažos. Šis junginys turi ir kitų fizinių savybių, dėl kurių jis puikiai maišosi su vandeniu ir gerai tirpsta riebaluose. Kaip tik todėl alkoholis taip lengvai praeina pro biologines membranas: jis pradeda skverbtis pro gleivinę jau burnoje, dar nespėjus nuryti, vėliau skrandyje, žarnyne ir labai greitai patenka į kraują, kuris jį išnešioja po visą organizmą.

Al. Juškio nuotr.

Vos tik alkoholis patenka į organizmą, veikiamas fermentų, jis pradeda skilti į vandenį ir anglies dioksidą. Pagrindinis patekusio į organizmą alkoholio kiekis perdirbamas kepenyse (100 mg per valandą vienam kūno svorio kilogramui) ir tik 2-5% gryno alkoholio pašalina inkstai, prakaito liaukos ir plaučiai (iškvepiant orą). Nuo šių dviejų procesų santykio – alkoholio patekimo ir skaidymo – priklauso alkoholio kiekis kraujyje, taigi ir jo svaiginantis poveikis smegenims.

Ypač greitai alkoholis įsisiurbia, supylus jį į tuščią skrandį, be užkandos. Atvirkščiai, gerai pavalgius, labiausiai mėsos, žymiai sulėtėja įsiurbimo procesas, ir alkoholio į kraują patenka perpus mažiau. Tai galima paaiškinti taip: virškinimo produktai, kurie taip pat skverbiasi į kraują pro tą pačią gleivinę, konkuruoja su alkoholiu ir trukdo jam patekti į kraują.

Girtėjimas labai priklauso ir nuo žmo-

gaus emocinės būsenos. Neigiamos emocijos (sielvartas, širdgėla, depresija) lyg ir pagreitina įsisiurbimą. Įsisiurbimas taip pat gali sulėtėti, veikiant labai stiprioms emocijoms – įtūžiui, labai stipriam džiaugsmui ir t.t. Apie šių psichikos būsenų cheminę pusę mokslas žino dar labai mažai. Galima tikėtai manyti, kad prislėgta būsena kažkodėl palengvina alkoholiui praeiti pro biologines membranas ir, galimas dalykas, trukdo organizmui jį perdirbti.

Stiprios emocijos sukelia skrandžio ir žarnyno staigų kraujagyslių susiaurėjimą, jomis prateka mažiau kraujo, tad suprantama, kad alkoholis lėčiau įsiurbiamas.

Alkoholio įsiurbimo greitis priklauso ir nuo jo koncentracijos gėrimuose. Toks pat alkoholio kiekis, patekęs į organizmą, geriant alų (3-6%) arba vynuogių vyną (9-20%) veikia organizmą silpniau, negu 40% degtinė. Atskiestas alkoholis patenka į kraują lėčiau ir žymi jo dalis suyra, nepa-

siekusi smegenų. Tačiau jeigu tuo pačiu metu į skrandį patenka ir anglies dioksido (viskio su soda, spirito su mineraliniu vandeniu arba alaus su degtine), šios dujos suerzina skrandžio ir žarnyno gleivinę, į ją pradeda plūsti daugiau kraujo, ir alkoholio įsiurbimas pagreiteja.

NAUDA VIENAI MINUTEI

Kai kas alkoholį vadina stimulatorium: truputį išgėrę žmonės pasidaro gyvesni, energingesni, sugeba geriau bendrauti. Iš tiesų nedidelė alkoholio dozė stimuliuoja organizmo aktyvumą: šiek tiek sustiprėja pulsas, išsiplečia odos ir galūnių kraujagyslės, sumažėja kraujospūdis, išnyksta įtampa ir prislėgtumas. Prieš pietus išgerta taurelė sudirgina skrandžio gleivinę, padidina skrandžio sulčių išsiskyrimą, sužadina apetitą.

Suprantama, viena degtinės taurelė organizmui negresia tiesioginiu pavojumi. Tačiau ši minutinė alkoholio "nauda" gali tapti baisia organizmo nelaime, jeigu taurelė virsta įpročiu. Žmogus išgeria vis dažniau, pradeda lengviau pakelti vis didesnes alkoholio dozes, nuo kurių anksčiau apsinuodavo. Galų gale jis susergera sunkia liga – alkoholizmu.

GIRTUMO LAIPSNIAI

Alkoholis – specifiskas nervų nuodas. Gerai tępdamas riebaluose, kurių nemaža yra galvos smegenų audiniuose, jis kaupiasi smegenyse žymiai didesniais kiekiais, negu kituose organuose.

Alkoholio poveikis smegenims tiesiog priklauso nuo jo koncentracijos kraujyje. Didėjant alkoholio kiekiui, iš pradžių paraližuojami aukštesnieji smegenų centrai, po to – slopinami vidutiniai ir pagaliau žemesnieji, kurie valdo pagrindines organizmo funkcijas.

Mažai išgėręs, kai alkoholio koncentracija kraujyje ne didesnė kaip 0,05%, prasideda smegenų centrų, valdančių elgseną, ypač dėmesio ir savikontrolės centrų, slopinimas. Tada prasideda stimuliuojanti alkoholio veikla: žmogui dirbtinai pakyla nuotaika, jis tampa plepūs, pernelyg gyvas.

girtėdamas vis labiau praranda veiksmų kontrolę, sutrinka tikrovės orientacija.

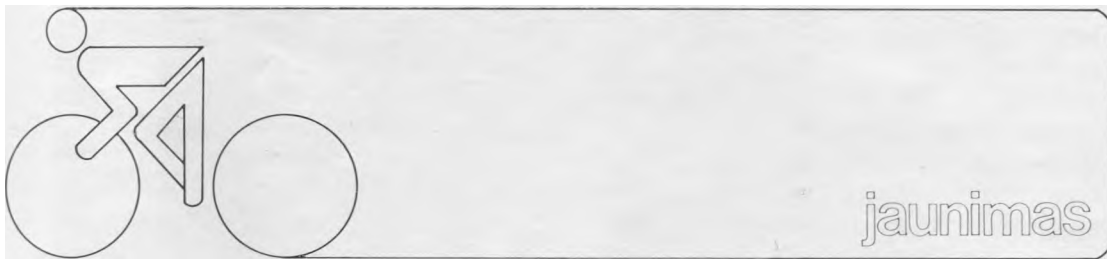
Geriant toliau, kai alkoholio koncentracija kraujyje pakyla iki 0,1%, prasideda vidutinio girtumo stadija. Galvos smegenų žievėje esantys neuronai chaotiškai sujaušinami, nebereguliuoja žemiau esančių požiūvio skyrių, pasikeičia emocinis imlumas (kartais tokiais atvejais sakoma, jog atsilaikuoja žemieji instinktai). Tokioje būklėje žmogaus elgesys labai priklauso nuo jo temperamento ir charakterio: vieni tampa neramūs, kiti pasiduoda beprasmiškai linksmybei ir išdykavimui, kuris staiga gali virsti perdėtu jausmingumu, išsižeidimais bei ašaromis, tretį pasidaro įtarūs, irzlūs ir agresyvūs.

Kai žmogus visiškai nusigeria, ir alkoholio koncentracija kraujyje pasiekia 0,15%, prasideda judėjimo centrų slopinimas – žmogus nekontroliuoja savo raumenų veiklos. Dar gerdamas, kai alkoholio kraujyje atsiranda 0,25-30%, žmogus patenka į sunkaus girtumo stadiją: visiškai praranda orientaciją, užmiega, praranda sąmonę. Ir paskutinė stadija – kai geriantysis, būdamas sunkaus girtumo stadijoje, dar išgeria. Vos tik jo kraujyje alkoholio pakyla iki 0,5%, paveikiami gyvybiškai svarbūs centrai, esantys pailgosiose smegenyse. Alkoholis užblokuoja kvėpavimo centrus ir, praradęs sąmonę, žmogus miršta.

DĖL KO PAGIRIOJAMA?

Alkoholio poveikį organizmas jaučia ne tik molekuliniam lygyje. Tiesa, jis patenka į organizmą molekulėmis, bet ką jis ten padaro? Alkoholio veikimas jaučiamas ne tik biocheminių, bet ir elektrocheminių procesų, nervinių ląstelių ir sinapsių sutrikimuose. Neurofiziologų tyrimai rodo, kad, veikiant alkoholiui, atsiranda ir kitų organizmo gyvybinės veiklos sutrikimų, pirmiausia smegenų klaidos.

Galvos smegenys, labiau negu bet kuris kitas audinys, reikalauja nuolat ir daug deguonies. Apsinuodijus alkoholiu, smegenyse sumažėja kraujo apytakos ir kvėpavimo intensyvumas. Tikriausiai, veikiant alkoholiui, suyra smegenų kapiliarai. Ekspe-

Kodėl jis toks?

Aušra Augustinavičiūtė

Tarp vaikinų ir merginų elgsenos, jausmų reiškimo būdų gana dideli skirtumai. Tiesa, kol kas joks psichologas negali tiksliai nustatyti, kurie iš šių skirtumų įgimti, kurie susidaro vaikams augant, dėl to, kad duktė savo elgesio stilių tarsi nusirašo nuo motinos ir kitų sutiktų moterų, o sūnus nuo tėvo ir pažįstamų vyrų.

Kas nesupranta, kad mūsų visuomenėje tarp to, kaip į pasaulį reaguoja jauna moteris ir jaunas vyras, yra gana aiškiai apibrėžti skirtumai, tas santykiuose su jais neišvengiamai daro klaidas. Laiškuose ir gyvenime dėl nelaimingos meilės daugiau skundžiasi ir daugiau tai pergyvena mer-

ginos. Matyt, jos dažniau klysta, dažniau priskiria vaikinams savo elgesio motyvus, savo galvojimo būdą, įsitikinusias, kad tai, kas malonu joms, turi būti malonu ir jiems, ir dėl to nukenčia.

Jausmai ne amžini, ypač tie karštieji, kuriuos gal ir visai be pagrindo vadina "tikrąja" meile. Po kurio laiko iš merginos širdies jie lygiai taip pat švariai išgaruoja, kaip ir iš vaikinų. Nereikia klausti, kodėl jo jausmai dažniausiai greičiau praeina, nei jos, kodėl daugumas vaikinų greičiau pavargsta nuo draugystės?

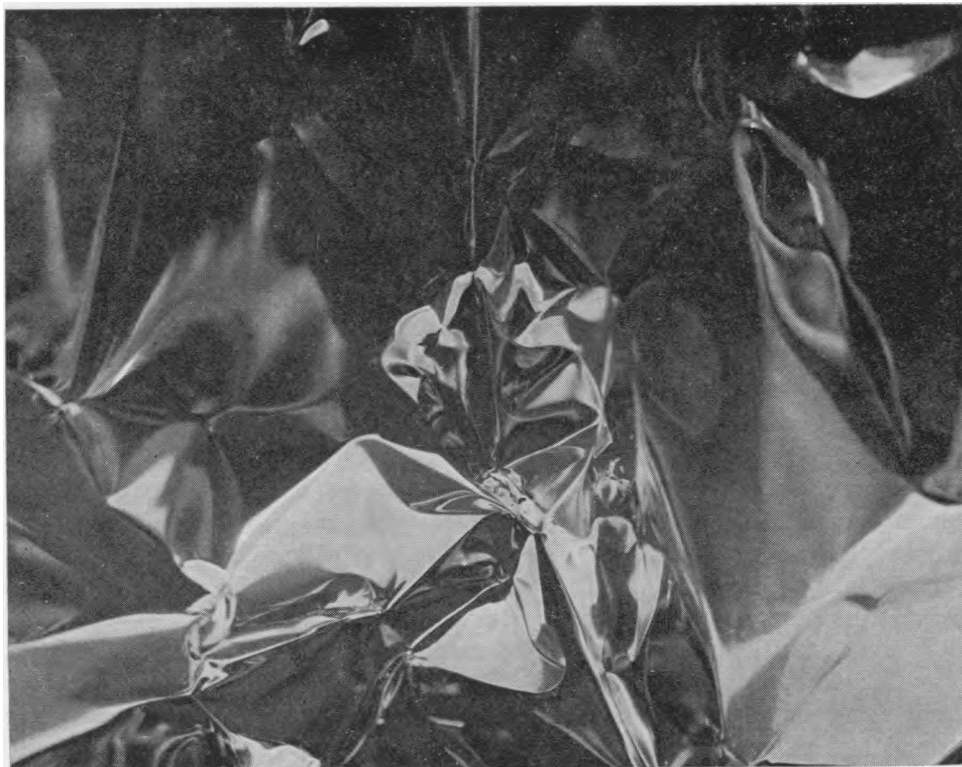
Kodėl? Ar jūs nepastebėjote, kad merginos daugiau kalba? Psichologai tvirtina.

rimentiškai įrodyta, kad girto žmogaus smegenyse atsiranda daugybė smulkių kraujų išsiliejimų, o dar daugiau kraujagyslių užsikemša. Dėl to nervų ląstelės pradeda trūkti ir maisto, ir deguonies. Dėl nervų ląstelių deguonies bado atsiranda bendras suglebimas, silpnumas, žmogus nebegali susikaupti, jam skauda galvą.

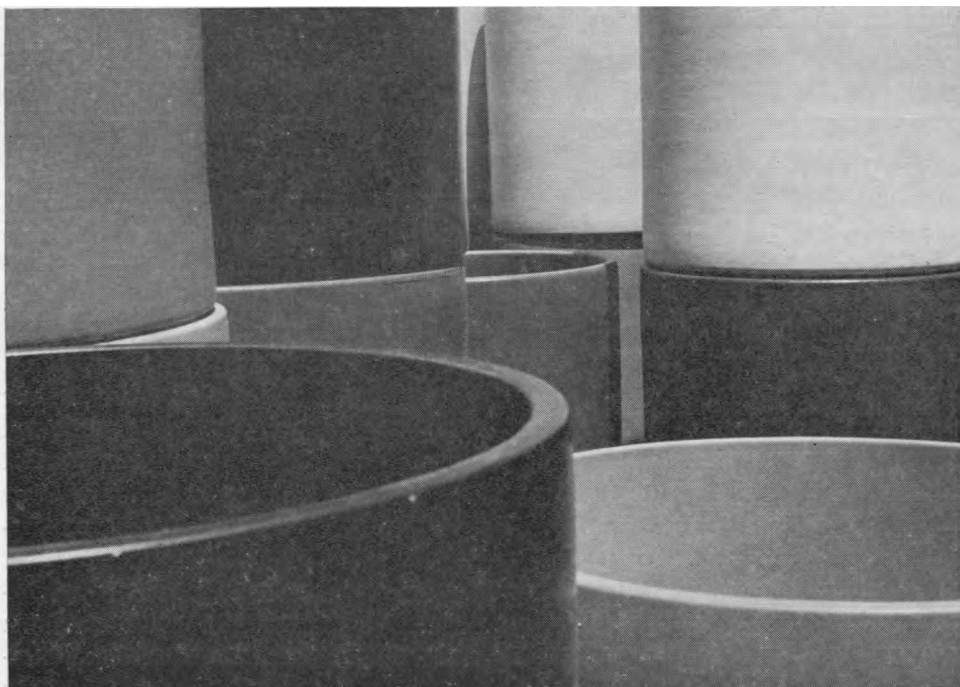
Rytmečio pagirias galima paaiškinti tokia nervų ląstelių būkle, tačiau tikriausiai prie to prisideda dar ir žuvusių ląstelių (tų, kurios vakar neišlaikė alkoholio poveikio) irimo produktai, kurie nuodija gyvas ląsteles. Štai kodėl pagiringas žmogus ryte neturi jėgų, jam skauda galvą, pykina ir t.t. Tiesa, čia mes nekalbame apie vadinamąjį "pagirių sindromą" – patologiškai nenumaldomą potraukį išgerti. Toks sindromas

būdingas chroniškiems alkoholikams. Tokiu atveju veikia visai kitokie mechanizmai. Šiame straipsnyje mes kalbėjome tik apie normalius žmones, kurie kartais nesusilaiko nuo taurelės.

Nėra jokių abejonių, kad nervų ląstelės, kurių daliai tenka tokie sunkūs išbandymai, prieš laiką susidėvi, o dėl to atsiranda aukštesniosios nervų sistemos sutrikimų. Tiesa, žmogaus smegenyse yra milijardai nervinių ląstelių, ir jeigu retkarčiais žūva net po kelis tūkstančius ląstelių, tai nesukelia pastebimų pakitimų. Bet prisiminkime, kad žuvusios nervų ląstelės, skirtingai negu visos kitos, nesugeba regeneruoti. Jeigu žmogus pradeda sistemingai gerti, šie nedideli pakitimai kaupiasi, ir visa tai virsta baisia nelaimė.

Ramintos Lapšienės nuotr.

Romo Bartuškos nuotr.

Jono Bogutos nuotr.

Vilijos Eivaitės nuotr.

esą, moteriai lengviau kalbėti, lengviau reikšti mintis. Sako, kad ginče ji greičiau randa taiklius argumentus, kad ji geresnis psichologas, geresnis politikas. Gal ir taip, gal su kai kuriais iš šių teiginių galima ginčytis, tačiau pats faktas, kad moteris tikrai turi pranašumų kalboje, niekam nekelia abejonių. Deja, ir draugystėje, ir šeimyniniame gyvenime šis pranašumas daugiau kenkia, nei padeda.

Visų pirma vyrai bijo moterų šnekumo, jaučiasi bejėgiai prieš žodžių srautą. Nuginčyti moterį gali tik kita moteris, vyras nespėja paskui jos mintį eiti ir vien todėl jam dažnai ir be pagrindo atrodo, kad jai trūksta logikos arba kad šalia tikros vyriškos logikos egzistuoja dar ir moteriška. Vyrai baugu ir tada, kai kalba tuščia, ir tada, kai ji labai protinga, aplamai – visais atvejais, kai tik moteris kalba daugiau už jį.

Jei nuo merginos kalbų pavargstama draugaujant, kas bus susituokus? Du vyrai kalba apie tai, kas abiem įdomu, arba tyli. Moteris gali kalbėti ir neturėdama ką pasakyti, tiesiog norėdama žodžiais užpildyti kažkokią tuštumą. Kad pabėgtų nuo savojo aš, kad nematytų jo, negalvotų. Kartais tai paskutinių naujienų iš kaimynų gyvenimo perpasakojimas, kartais priekaištai, kartais skundai dėl nepavykusio gyvenimo. Suprantama, kaip susidarė šita savybė. Senais laikais veikla buvo vyrų monopolis. Jie ir dabar linkę veikti nekalbėdami. Padariau – ir viskas. Moterys, kurios kažkada neturėjo teisių savarankiškai veiklai, kurioms tebuvo palikta viena kūrybinė galimybė – tarpusavyje apšnekėti vyrų veiklą bei kaimynes, ir šiandien, pagal seną tradiciją, pirma ilgai, ilgai šneka, ką darys, o po to kartais nieko nedaro. Ypač tai liečia jų santykius su vyrais ir vaikais. Savo laiku šnekumas buvo reikalingas kaip atsarginis klapanas susitelkusiems jausmams išleisti, nes kai jie susitelkia, o veiklai laisvės nėra, tai kenkia psichinei sveikatai. Dabar laisvė veiklai atsirado, bet tas klapanas daugelį dar tebeveikia.

Vaikinas tikrai nieko nesuvokia, kai mergina jam sako: "Tu manęs nemyli..."

Jis nesupranta, kad merginai sunku, kad kažkas jo elgesyje ją skaudina. Juk jeigu jam pačiam būtų nemalonu dėl jos elgesio, jis tik pagalvotų, kad ji "kažkokia ne tokia" ir užmirštų kelią į tą pusę. O mergina – tik kalba ir nieko nedaro. Vadinasi, vaikinui supratimu, nieko ir neįvyko. Ir kai po kokių metų ši pagaliau apsispręs nutraukti savitarpio santykius, įvykis jį nustebins savo netikėtumu. Kai ji primins: "Betgi aš tau prieš metus aiškinau", – jis nepameluos pasakęs: "O aš maniau, kad tu šiaip sau, nieko rimtai negalvodama šneki".

Priekaištais neįrodysi vyriškiui, kad jo elgesys nemalonus. Paveikti galima veikla, ne kalbomis. Jei negera draugystėje, nereikia priekaištauti, reikia tik šiek tiek pasitraukti, pavyzdžiui, rečiau susitikti. Tik po to vaikinai supras, kad kažkas ne taip. O jei nesupras ir nesusirūpins, vadinasi, jausmai išblėso, gal laikinai, gal visam laikui. Kaip ten bebūtų, jei ir gali kas nors padėti, tai tik merginos taktas, santūrumas, mokėjimas pasitraukti. Nuotolio padidinimas abiem duoda laiko apgalvoti, blaiviau įvertinti savo santykius.

Yra dar vienas įdomus momentas. Vyrų galvosena žymiai daiktiškesnė. Jie daugiau galvoja ir kalba apie daiktus, reiškinius, darbą, nei apie žmones. O jei bent kiek domisi žmonėmis, tai tik jų geromis savybėmis. Vienas puikus, nes gerai žaidžia krepšinį, kitas turi išminčiaus galvą, trečias – auksines rankas.

Merginoms vis kažkaip kitaip, vis atvirkščiai, ypač kalbant apie drauges: "Na, žaidžia tai ji nieko, bet kaip rengiasi! Baisu!" "Na, ir kas, kad gerai mokosi? Zubri-la. Už tai šokti visai nemoka!"

Sunku įsivaizduoti, kaip jaučiasi vaikinai, kai jo išrinkta mylimoji su kažkokiu saldžiai piktu džiugesiu ištisas valandas suokia apie savo draugės blogas savybes. Apie tai, ką ši padarė ar pasakė vakar, prieš mėnesį ir dar tada, kai ėjo į pirmą klasę. Juk reikia šventojo, kad visa tai ištvirtų.

Su merginų šnekumu tiesiogiai susijusios ir kai kurios kitos nemalonios pasek-

mės. Psichologai sako, kad jausmų, o tuo pačiu ir meilės dydis priklauso nuo norimos turėti apie tą asmenį informacijos ir turimos informacijos santykio. Atseit, kuo aš daugiau apie tą asmenį žinau, tuo mano jausmai ramesni, o jei žinau daugiau, nei noriu žinoti, teigiamas jausmas virsta neigiamu, meilė – boddėjimusi.

Kas apie ką anksčiau ir daugiau sužino? Vaikinas apie save kalba mažai, nes tai ir sunku, ir neįdomu. Jeigu jau kalba, tai apie ką nors, kas jam patinka. Vienam tai bus motociklas, kitam – šunų dresiravimas, trečiam istorija, politika, muzika. Nekalba apie save, savo jausmus. Retai ir mažai apie draugus, o juo labiau apie namiškius, savo santykius su jais. O mergina? Apie save, savo jausmus ir pergyvenimus. Apie drauges, jų silpnybes, konfliktus su namiškiais. Taigi, tik truputį padraugavus, jis apie ją žino daugiau, negu norėjo žinoti, ir jausmai atšąla. O mergina draugystės pabaigoje žino mažiau, negu pradžioje. Vaikinas visai nesąmoningai tik sužadino jos smalsumą. Jo santūrumas paveikė merginos jausmus, kaip benzinas ugnį.

Po to tragedija ir skundimasis: "Aš ji taip mylėjau... Kodėl jis mane pametė?" O ar jau tikrai taip labai mylėjo? Kai mylima iš tikrųjų, tai mokama mylėti, mylima ne egoistine meile, jaučiama, ko reikia mylimajam, ko ne. Tikrai mylimam ir brangiausiam stengiamasi neįgristi nei šnekomis, nei savo artumu. Įgrystama tik tiems – nepakankamai mylimiems.

O juk pačios merginos nemėgsta plepių, apie save pasakojančių, dėl kiekvienos smulkmenos emocijas reiškiančių vaikinių, vadina juos "skystais", "bobiškais".

Mergina mėgsta būti globojama, ypač kai vaikinai simpatingas, o jo globa taktiška. Tikras moteriškumas tai, tur būt, ir yra leidimas pasirinktam vyrui save globoti. Dėl tos pat priežasties nenatūralu ir patiems vaikinams nemalonu, kai juos globoja merginos. Vyrui tai primena laikus, kai buvo mažas ir nesavarankiškas, kai turėjo klausyti mamos. Jis bijo globojančių merginų. Jaučia ir neklysta, kad su jomis neteks sa-

varankiškumo. Baimė trukdo mylėti. Panašiai yra ir su dovanomis. Merginos jas mėgsta. Saldainių dėžutę, gėlę ir bet kurių smulkų niekutį dažniausiai paima kaip nuosirdaus jausmo simbolį. Vyrai į dovanas teikiančią merginą linkę žiūrėti kaip į vyresnę seserį ar gerą tetą, tik ne kaip į mylimąją.

Neparduokime jaunimo balso!

(Diskusinis)

Viktoras Nakas

Kartą, bevartydamas knygą, užmečiau akį ant straipsnio apie Lietuvos Studentų Sąjungą. Tame rašinyje buvo apibūdinta sąjungos istorija. Labai įdomu buvo pastebėti, kad prieš 20 metų LSS turėjo atstovus Altoje. Pagalvojau, kad ironiška – kaip studentų ištikimybė pasikeitusi. Anais laikais studentai įsirašė į Altą, o šiandien jaunimo vadai uoliai remia Lietuvos Bendruomenę. Kažkodėl vis galvodavau, kad jaunimo prisijungimas prie tėvų organizacijų buvo šių laikų būdingas bandymas glaudžiau surišti mažėjančias ir silpnėjančias lietuvių visuomenės eiles. Sužinojus, kad tai yra tradicinis dalykas, pasidaro lengviau žvilgtelėti į ateitį ir pranašauti, kad taip jaunimas tikriausiai veiks ir už 20 metų.

Įpročio tęstinumas ne būtinai reiškia, kad jis yra geras ar kad visada pasiliks naudingas. Taip galvodami, paegzaminuokime jaunimo sąryšį su vyresniųjų organizacijomis. Ar buvo gerai, kad prieš dvidešimt metų jaunimas savo organizacijas įjungdavo į tėvų organizacijas? Ar tai būtų patartina šiandien? Ar apamai patartina, kad jaunimo sąjūdžiai glaudžiai dirbtų su vyresniaisiais? Atsakymo į pirmąjį klausimą negaliu duoti, nes pakankamai nepažįstu lietuvių visuomeninės veiklos tais laikais (prieš 20 metų). Kaip bus naudingiau ateityje (pvz. po 20 metų), dabar taip pat negalima nuspręsti, nes kas naudinga dabar, gali būti nenaudinga ateityje. Juk jeigu lietuviybės išsilaikymas išvijoje atsidurs dideliame pavojuje, tai būtų jaunimo

nusikaltimas, jeigu jis vis šauktų autonomijos. Tad čia stengsimės tik atsakyti į klausimą, kaip būtų geriau dabar, šiais laikais. Ar jaunimas dabar turėtų įsijungti į tėvų organizacijas? Ar jam nereikalingos atskiros, savarankiškos organizacijos? Žinoma, šis klausimas yra nekeliamas tokiu būdu, kad jeigu nuspręsimė, jog jaunimas turi turėti savo atskiras organizacijas, tai jis jau visiškai nebendradarbiaus su vyresniaisiais. Ne, tai būtų anarchija, kuri niekam nenaudinga. Aišku, kad jaunimas turi būti kokio nors centro koordinuojamas, tačiau yra didelis skirtumas tarp *koordinavimo* ir *valdymo*. Pirmas atvejis reiškia, kad jaunimas gauna pasiūlymus, patarimus ir gaires iš vyresniųjų, bet, išskyrus krizės laikus, veikia savarankiškai. Antruoju atveju, jaunimas taptų tik vyresniųjų "sekcija". Jam būtų duodami ne tik patarimai, bet ir įsakymai. Jeigu tarp vyresniųjų ir jaunimo iškiltų konfliktai, nesutarimai, jaunimas visuomet turėtų nusileisti. Tokiu būdu jaunimo naujų idėjų srovė būtų užtvenkiama. Bet tais atvejais, kai jaunimas yra tik koordinuojamas, jo brangiausias elementas – originalumas turi progą išsivystyti. Tad atsakymas į mūsų esminį klausimą turi būti neigiamas – jaunimas negali atsisakyti savarankiškumo ir įsijungti į vyresniųjų organizacijas, tapdamas tik jų įrankiu. Jaunimas turi būti koordinuojamas, bet ne valdomas.

Šiuo metu gal jaunimas vyresniųjų nėra nei visiškai valdomas, nei koordinuojamas, nes juk nėra tokios organizacijos išeivijoje, kuri galėtų koordinuoti ar valdyti visus lietuvius. Daug kas norėtų tai daryti, bet kadangi yra per daug norinčių, tai nė vienas negali pirmauti. Tarp Vliko, Altos ir Lietuvių Bendruomenės yra per maža bendradarbiavimo ir sutarimo. Vyresniųjų organizacijos tik tada galėtų koordinuoti jaunimo veiklą, jeigu tarp tų organizacijų būtų daugiau kooperacijos.

Nors jaunimas dabar, kaip minėjome, nėra visiškai valdomas, bet vis dėlto jis yra daugiau valdomas, negu koordinuojamas. Dabar Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjunga

ir jos padaliniai – Amerikos Lietuvių Jaunimo Sąjunga ir Kanados Lietuvių Jaunimo Sąjunga – yra Lietuvių Bendruomenės globoje. Turiu prisipažinti, jog niekad nesu girdėjęs, kad LB vadai vestų jaunimą už nosies ar jam įsakinėtų, kaip veikti. Priežastis gal yra ta, kad dabartiniai jaunimo vadai yra gana konservatyvūs, jie galvoja panašiai, kaip ir jų tėvai, tad iki šiol nekilo konfliktų. Nežiūrint visa to, valdymo galimybė yra reali. Jeigu ateityje koks nors radikalesnis jaunuolis perimtų jaunimo sąjungų vadovavimą, vyresnieji jaunimo sąjungas galėtų uždaryti labai paprastu būdu – nutraukdami lėšas. Gal taip niekad neatsitiks, bet galimybė yra, ir jaunimas apie tokią galimybę galvoja.

Didžiausios problemos iškyla, kai nėra vieno centro, kai organizacijos konkuruoja visokiausiose srityse, pvz. dėl prestižo, dėl darbų pasiskirstymo ir net dėl paties jaunimo. Lietuvių Bendruomenė sugebėjo suorganizuoti Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungą. Tačiau kaip dabar Altą turi į tai žiūrėti, kad jaunimas yra susidėjęs su jos konkurentė? Svarbu ne tai, kad Altą neremia jaunimo finansiškai – bėda yra ta, kad Altos nariai praranda viltį ir pasitikėjimą jaunu, kuris jų akyse atrodo savotiškas priešas.

Mano manymu, jaunimas dabar turėtų visas savo sąjungas ir sąjūdžius ištraukti ir iš Altos, ir iš Bendruomenės. Kol neatsiras vieno koordinuojančio centro, jaunimo masinis prisijungimas prie tėvų piautynių gali tas piautynes tik pratęsti. Tačiau jaunimas neturi kaip strausas galvą paslėpti smėlyje. Jo vaidmuo yra daug svarbesnis. Jis turėtų aktyviai dirbti, kad užsibaigtų tos savižudiškos vyresniųjų kovos. Tai galėtų pasiekti, nepalaikydamas nė vienos kovojančiųjų pusės, bet kritikuodamas kiekvieną, kur tik mato blogį. Idealai turi vesti jaunimo sąžinę, jo balsas turi suskambėti šaltu objektyvumu. Tegul mūsų kiti verčiau nekenčia, kad skleidžiame naujas idėjas, kad kartais per daug idealistiškai nukalbame, bet neduokime jiems priežasties mus vadinti papirktais.

išėjusiai draugei

(Gražinai Musteikytei prisiminti)

Mes buvome vaikai
Ir skraidėme, tartum drugeliai,
Ir džiaugėmės grožiu pasaulio,
Karo nuniokotos žemės...
Mes buvome vaikai –
Laimingi, kaip vaikai tikrai
Tegali būti.

Ir Tu buvai linksma:
Tavo šypsnyš sušildydavo mūsų širdis.
Ir Tu buvai graži:
Tavo akyse atsispindėjo Tavo siela.

Ar Tu buvai laiminga?
Nežinau. Gal būt.
Ir pašaukė Tave Jis i savuosius laimės sodus.
Ir išėjai, palikus viską, viską, kas praeina...
Palikus šypseną, ir skausmą, ir šios žemės grožį,
Kuriuo mes džiaugėmės drauge, kai buvome vaikai.

Tu išėjai į Grožį Amžiną, į Meilę, į Gyvenimą.
Tu išėjai, be žodžiu tarus:
"Iki pasimatymo!"

Ir Tu esi laiminga. Aš tikiu –
Tu pagaliau radai tenai
Ko žemėje nėra...

D a l i a

Vyrai apie moters psichologiją

Gyd. A.A.

Vyrai visada buvo neabejingi moters psichologijai, negalima jų kaltinti, kad jie nekreipė dėmesio į vyro ir moters psichinius skirtumus. Bet, tur būt, bus tiesa, jeigu pasakysime, kad jie ne visada buvo objektyvūs, vertindami moterį.

Tai matyti iš istorinių pavyzdžių. Amžiais moterį laikė tik silpnąja lytimi, mažiau vertinga žmonijos dalimi ir vengė jos. Įstatymų leidėjai apribojo jų turtines ir politines teises, uždraudinėjo mokytis aukštesiose mokyklose, už jas visa tai daryti buvo įpareigoti tėvai, vyrai, broliai. Dažnai moterims priskirdavo vos ne antgamtines savybes, dažniausiai blogas, apšaukdami jas raganomis, burtininkėmis. Ir buvo periodai, kada moteris buvo laikoma daug vertingesne žmonijos dalimi, atrodo, kad dabar mes irgi judam ta kryptimi: iš moters visi pradėjo reikalauti, tikėtis daugiau negu iš vyro, pasirodė šūkis "branginkime vyrus".

Šiame straipsnyje pabandysime aptarti moters psichologiją.

MOTERS PROTO YPATUMAI

Laikoma, kad jos mąstymas konkretesnis, vaizdinis, emocionalesnis. Jis nusileidžia vyro mąstymo abstraktumui, platumui, kritiškumui, objektyvumui. Moteriai daug sunkiau atsiriboti savo mąstyme nuo betarpiško, subjektyvaus santykio į reiškinių, daiktą ar žmogų. Sunkiau žvilgtuoti į visa tai iš šono ir dėl to sunkiau tą daiktą, reiškinį aprėpti, suvokti, ypač jeigu jis sudėtingesnis. Kaip labai ryškų moters neobjektyvumo pavyzdį galima nurodyti jos požiūrį

į savo vaikus. Ji labai dažnai juose mato ir genialų protą, ir talentus, ko kiti, beje, neįžiūri.

Kartais vyrai reikiamai neįvertina moters proto, žiūri į jas iš viršaus, su neslepia nepasitikėjimu. Ir, be to, jiems taip patogiau: nereikia gilintis, kodėl daugeliu klausimų nesutampa jų nuomonės, nereikia ieškoti kompromiso.

Tuo tarpu toks moters mąstymo pobūdis padeda jai dažnai iškilti virš labai ir labai galvotų vyrų.

Jos geriau orientuojasi kasdieniniuose buitiniuose žmonių tarpusavio santykiuose ir daug geriau ir giliau gali suprasti savo artimuosius, greičiau ir tiksliau sureaguoti. Proto abstraktumas, objektyvumas trukdo suvokti konkretumą, subjektyvumą, kai kurių poelgių nelogiškumą. Taip atsitinka tarp suaugusiųjų ir vaikų, kai suaugusiųjų objektyvumas ir teisingumas, nesuprantamas vaikams, sugriauna jų emocinius tarpusavio ryšius. Taigi nenuostabu, kad moteris šeimoje yra pats didžiausias psichologas, ji sugeba suprasti kiekvieną savo šeimos narį, įsigilinti į jo džiaugsmus ir nelaimes.

Šalia viso to, kas pasakyta, reikia pridurti, kad yra labai daug vadinamo vyriško proto moterų, šalia kurių nublanksta ne viena vyriška galvelė.

JAUSMAI

Vyrai dažnai skundžiasi moters santūrumu, šaltumu arba atvirkščiai — jos nepaprastu emocionalumu arba tuo ir kitu drauge, dar tuo, kad negali jos suprasti.

Visa tai paaiškinama moters jausmų ypatybėmis. Jie mažiau audringi, mažiau ryškūs, lėtesni, pastovesni, dažnai – gilesni. Ir turi daug daugiau atspalvių, yra subtilesni, sudėtingesni.

Savaime suprantama, kad gilumas, pastovumas, spalvų turtingumas negali pasireikšti labai audringai, bent jau paviršiuje. Ir dėl to vyrams moterys atrodo ir abejingesnės, ir šaltesnės, santūresnės, nors viduje jos reaguoja dažnai ir stipriau, ir ilgiau, negu vyrai.

Tuo paaiškinamas ir kitas, vyro akimis žiūrint, moters jausmo paradoksas. Kartais ji verkia, sielojasi dėl paprasčiausio, vyro manymu, nieko. Dėl to menkniekio ji kenčia, priekaištauja. Bet jeigu gerai išsiklausysime, tai, gal būt, išgirsime, kad šitas "niekas" kaip tik yra aukščiausia ledkalnio viršūnė, kad tai besiantinančios nelaimės nuojauta, atslenkančio rūpesčio pranašas. Tai, ko vyras neapskaičiavo, nenumatė, moteris jau iš tolo nujaučia, išpėja. Kaip dažnai būna, už menko užsimiršimo, neatidumo, skubotumo jau slepiasi abejingumas, už nervingumo – negerbimo pradžia, už "nekaltų išgėrimų" – moralinis kritimas.

Jausmo subtilumas, sugebėjimas pagauti vos vos juntamus psichinius procesus ir yra priežastimi, kad tai, kas stipriai jaudina vyrą, palieka moterį beveik abejingą. Būna, kad net vyro neištikimybė jos neišveda iš pusiausvyros, nes moteris jaučia, kad tas žingsnis nepaliko vyro gyvenime kiek ryškesnio pėdsako. Kaip matome, vyras galėtų labai daug laimėti, jeigu geriau išsiklausytų į moteriškus jausmus.

Motiniški ir tėviški jausmai ypač skiriasi. Motiniškuose taip pat žymiai daugiau atspalvių. Moters jausmas ypač gerai rezonuoja su mažo kūdikio jausmais, vyras geriau suvokia didesnį vaiką – paauglį, jaunolį, vyrą. Žinant tuos dalykus, galima išvengti nereikalingos, netikslingos konkurencijos dėl įtakos vaikui.

VALIA

Kai kas teigia, kad valią moteris turi silpnesnę, negu vyras. Bent jau į moters bevališkumą mes žiūrime daug atlaidžiau.

negu į bevalį vyrą. Bet klystume, jeigu galvotume, kad vyras visada laimi prieš moterį ten, kur reikia stiprios valios. Moters valią stiprina jos gilūs, stiprūs, sudėtingi jausmai. Pavyzdžiui, galime prisiminti ne vieną moterį (skyrybos, vyro mirtis), kuri ryžosi, suabejojusi būsimo patėvio teigiama įtaka, viena pati išauginti būrį vaikų. Vyrams tokia našta būtų nepakeliama. Mirus žmonai, dalis tuoj parveda savo vaikams kitą moterį. Būtent ši aplinkybė ir nulemia, kad šeimyniniame gyvenime moteris turi daugiau galimybių laimėti prieš vyro valią. Tokia yra šeimoje ir žmona, ir duktė, ir sesuo, ir motina. Ne šeimoje, tarp nepažįstamų vyrų, kur jausmas moteriai jau negali padėti, ji daug greičiau nusileidžia ir netgi pasimeta.

AKTYVUMAS

Moters aktyvumas silpnesnis, ne toks audringas, kaip ir jos jausmai. Jos pasyvume labai daug gero, – iš čia ir jos kantrybė, atsparumas. O būtent šitos charakterio savybės jai dažnai padeda laimėti ten, kur vyras padaryti nieko negali. Antra vertus, protingas moters aktyvumo stimuliavimas gali ją labai ir labai išjudinti.

Moters konservatyvumą taip pat sukelia jos jausmų pastovumas ir aktyvumo stoka.

Moterims permmainų reikia mažiau, negu vyrams. Jos daug stipriau prisiriša prie to, ką turi. Žinomi dalykai, patikrinti, išbandyti joms mielesni, brangesni, negu naujovė, tegul ir gera. Taigi moteris yra pagrindinė tradicijų puoselėtoja.

Vyras neturėtų ignoruoti šių moters būdo savybių. Atvirkščiai, gražioje harmonijoje jos pasyvumas ir jo aktyvumas jų gyvenimą galėtų padaryti dinamiškesnį, turtingesnį.

Moteris *paklusnesnė*, labiau *priklausoma* nuo kitų žmonių. Dažniausiai ji pavaldi vyrui, bet taip pat tėvams ir artimiesiems. Šita jos savybė gali ir padėti gyventi, ir trukdyti abiem: vyrui ir moteriai. Pavyzdžiui, priklausomumas nuo žmonių (tėvų, draugų) dažnai apsunkina šeimos santykius. Vyro pastangos valdyti moterį taip pat apsunkina jų santykius.

Labai teigiamų rezultatų duoda moters prisirišimas prie vyro, jei prisirišimas abipusis, ypač kūrybiniame bendradarbiavime.

Moters asmenybės plastiškumą vyrai laiko neigiamu reiškiniu, ypač vyriškos asmenybės fone, palyginti rūšios, griežtai apibrėžtos struktūros. Bet kaip tik tame plastiškume, neapibrėžtume, sugebėjime prisitaikyti, sugebėjime elgtis taip kaip reikalauja situacija, persikūnyti, – tame jos begaliname, be kraštų ir be ribų pasaulyje ir slepiasi visas žavesys. Tikri, subrendę vyrai žavisi šia moters "silpnybe". Tik dėl šitos savo silpnybės moteris puikiai prisitaiso šeimoje ir visuomenėje ir tampa puikiu tarpininku. Dėl šitos savo puikios savybės dargi labai vidutiniška moteris, turėdama talentingą vyrą arba labai išsilavinusius tėvus ar vaikus, bendraudama su jais, gali labai toli nueiti, daug pasiekti gyvenime. Ir atvirkščiai. Pavyzdžiui, dvi puikios merginos jaunystėje, dvi seserys, ištekėjusios už skirtingų vyrų, labai viena nuo kitos nutolsta. Viena, turėdama puikų vyrą, pati tampa dvasiškai turtinga, antroji gi, vyro įtakoje, praranda visą savo žmogiškąją žavesį.

Ir kiti moters psichikos bruožai, kaip *minkštumas, švelnumas, drovumas*, tam tikras *nepasitikėjimas savimi*, – yra ypač gražūs ir puošia moterį. Ir dar viena puiki jos savybė. Priešingai vyrui, kuris moteryje ypač vertina išorinį grožį, moteris pirmiausia atsigręžia ne į vyro išvaizdą, bet į jo vidaus pasaulį. Ji daug jautresnė vyro vidiniam grožiui, dvasiniam pradui.

Introvertai ir ekstravertai

Dr. A. P.

Dviejų vienodų žmonių nėra ir negali būti. Net tų pačių tėvų vaikai daug kuo skiriasi: genetiškai jie paveldi abiejų tėvų savybes įvairiomis kombinacijomis, kurių, kaip žinoma, gali būti labai daug. Pagaliau ir dvyniai turi skirtumų. Mat, be genetinių

variantų, individą pajvairina aplinka, kurioje jis auga. Todėl kiekvienas individas yra unikalus ir nepakeičiamas. Šio nepakeičiamo asmens originalumo ypač pasigendame, jo netekę.

Tačiau ir šitoje margoje žmonių įvairovėje individai grupuojami pagal kai kuriuos požymius, pavyzdžiui, tautybę, lytį, pažiūras, profesiją, charakterio bruožus, temperamentą, bendrus siekius ir t.t. Nemažai rašyta apie fiziologinius ir psichologinius lyčių skirtumus, apie žmonių amžiaus ypatumus. Gvildenamos asmenybės vystymosi ir atsiskleidimo problemos. Tačiau yra sritis, kuri, nors ir aktuali, spaudoje mažai arba beveik visiškai nenušviečiama. Tai individų skirstymas į introvertus ir ekstravertus.

Yra nuomonių, kad didžiausias skirtumas tarp žmonių – jų lyčių ypatumai taip pat labai daug priklauso nuo introvertiškumo ar ekstravertiškumo. Šie skirtumai ryškūs ne tik jaunystėje, bet ir paauglystėje. Mažiau jie pasireiškia vaikystės metais. Kaip dažnai vyrai nesupranta moterų, jaunuoliai – merginų ir atvirkščiai vien dėl to, kad jie yra priešingų lyčių. Bet dar dažniau ekstravertai nesupranta introvertų ir atvirkščiai, nes į šiuos skirtumus gyvenime mažiau gilinamasi, ir vienu tipų psichologiniai bruožai kitiems lieka ne visai aiškūs, net keisti ar niekintini.

Ekstravertui būdingesnės reakcijos į išorę ir nuo savęs, introvertui – į vidų ir į save. Tipiškas ekstravertas mėgsta kompanijas ir draugus, daug kalba, linkęs išsipasakoti ir nelaikyti paslapčių, mėgsta rizikuoti, juokauti, pokštauti, pasakoti įdomius įvykius ar anekdotus ir dažniausiai yra visuomet optimistiškai nusiteikęs. Jis impulsyvesnis, nes jo veiksmus ir elgesį daugiau lemia momentiniai įvykiai. Ekstravertams greičiau viskas nusibosta, nes jie trokšta pakeitimo ir įvairumo. Jiems sunkiau ilgesniam laikui prisiversti skaityti ar ką nors analizuoti, nes jie stokoja kantrybės ir nemėgsta vienatvės. Jie blogiau kontroliuoja savo emocijas, negu introvertai, ir todėl gali būti labai agresyvūs ir mažiau patikimi.

Tipiškas introvertas yra ramus, tylus,

labiau užsidaręs, linkęs savianalizei ir gilesniems apmąstymams, mėgsta literatūrą, knygas, gilintis į savo specialybę. Linkęs planuoti iš anksto, yra gana atsargus ir rezervuotas, nemėgsta rodyti savo jausmų ir per daug neišsileidžia kitų į savo vidinį pasaulį.

Introvertai — kantrūs, gana patikimi, tačiau kiek pesimistiškai nusiteikę, daug mąstantys ir labiau vertinantys turinį, negu formą. Etines, kultūrines ir moralines normas jie taip pat labiau vertina, negu ekstravertai.

Tačiau klaidinga būtų manyti, kad visus žmones griežtai galima skirstyti į šiuos du tipus. Tipologija (mokslas apie įvairius žmonių tipus) moko, kad esama daug mišrių variantų. Todėl būtų pernelyg schematiška ir net nepraktiška, jei iš visų realių žmonių bandytume padaryti "teorines karikatūras". Vis dėlto supratimas apie introvertiškumą ir ekstravertiškumą labiau palengvina suprasti žmonių tarpusavio santykius ir jų kasdieninį gyvenimą.

Ypač ryškiai šių psichologinių tipų skirtumus atspindi mąstymas. Ekstravertai yra paviršutiniškesni ir subjektyvesni, nes mažiau, nors ir greičiau galvoja ir turi tendencija skubotai daryti išvadas. Introvertai daugiau analizuoja, svarsto, nelinek skubėti, todėl jų išvados pagrįstesnės ir objektyvesnės. Introvertui mažiau svarbu, kokią įspūdį jis daro aplinkiniams, jį labiau domina, koks jis iš tikrųjų yra, todėl ir jo galimybės dviasiskai tobulėti didesnės. Ekstravertui forma ir išorinė danga visose gyvenimo srityse vaidina didesnę vaidmenį, todėl ir vidinių turtų kituose žmonėse jis pastebi mažiau, o ir pastebėjęs mažiau juos vertina.

Ekstravertiškumo ir intravertiškumo santykis begyvenant keičiasi. Nesunku pastebėti, kad kūdikiai ir maži vaikai visi yra ekstravertiški, tačiau jų introvertiškumo koeficientas didėja augant ir bręstant. Dėl tos priežasties neretai labai ekstravertiški jaunuoliai pagyvenusiems atrodo vėjavaikiai, nerimti, kone plevėsos ar chuliganai, nors tokie jie gali ir nebūti.

Pastebėta, kad šių skirtingų psichologinių tipų žmonės nevienodai linkę patologiniams elgesio ir emocijų sutrikimams. Ekstravertai paaugliai dažniau būna pikti, ego-centriški, neklaužados, nedisciplinuoti, peštukai, linkę praleidinėti pamokas, meluoti, o kartais net vogti. Introvertiški — jautresni, labiau užsidarę, dažniau paskęsta svajonėse, yra mažiau pasitikintys savimi, nervingesni ir labiau linkę depresinėms reakcijoms. Tarp ekstravertiškų žmonių daugiau pasitaiko psichopatų ir nusikaltėlių. Tačiau introvertiški žmonės dažniau susergera neurozėmis.

Temperamento atžvilgiu introvertai dažniau turi melancholinių ir flegmatinių bruožų, o ekstravertai — choleriškų ir sangvinių. Kadangi ekstravertai jaunuoliai greičiau orientuojasi ir yra judresni, neretai kai kurie introvertai jiems atrodo neapsukrūs, netikę, nevykėliai. Vėliau pasirodo, kad nemaža šių nevykėlių tampa vertingais, visų gerbiamaisiais žmonėmis, gerais specialistais, o dalis jų ekstremistų, kurie anksčiau juos pajuokdavo, per daug pasitikėdami savimi, vėliau nusirisdavo į "alkoholizmo balą", atsidurdavo kaltinamųjų suole, o kiti tuščiai leisdavo laiką.

Tarp svetimo turto grobystojų ir kitokiomis machinacijomis užsiimančių žmonių ekstravertų yra daugiau, negu introvertų, nes pirmieji mažiau vertina sąžinę bei vidinę discipliną ir, lyginant su introvertais, yra labiau linkę formaliai pripažinti moralės normas, negu jų laikytis. Tačiau būtų klaidinga manyti, kad ekstravertiškumas yra visada tik neigiamas požymis ir kad jis fatališkai nulemia šias tendencijas. Yra daug puikių žmonių ir ekstravertų. Čia norėjome tik pabrėžti, kad šio psichologinio tipo žmonės labiau gali pasiduoti pagundoms ir todėl reikalingi akylesnės kontrolės, intensyvesnio auklėjimo.

Savo ruožtu ekstravertai gali pasirodyti esą paviršutiniški, "tuščiaviduriai" ir neturintys nieko gilesnio. Kai kurie introvertai aiškiai niekina ekstravertus, nepastebėdami, kad gyvenimas be jų labai nublanktų ir kažko stokatų. Juk ekstravertai dažniau

suteikia jam linksmumo, gyvumo ir entuziazmo. Jie dažniau praskaidrina pilką kasdienybę. Dėl to kompanijose jie labai mėgstami ir vertinami. Ekstravertai labiau tinkami tokiuose darbuose ir situacijose, kur reikalinga greitesnė orientacija ir veikla.

Nors ir skirtingi šių tipų žmonės, bet galima puiki simbiozė tarp tų, kurie nesmerkia ir neniekina vienas kito savybių, nemėgina jų "rauti su šaknimis", o supranta jas kaip realų ir natūralų reiškinį, būdingą individui. Ir vienas, ir kitas savybes galima pakreipti teigiama šeimai ir visuomenei kryptimi. Vaikinas ir mergina, vyras ir žmona gali tuo papildyti vienas kitą ir harmonizuoti šis skirtingas savybes į visumą, kuri padės tvirtinti ir šeimos židinį, ir vieną su kitais sugyvenimą.

Šeimos gyvenimo nuotrupos

T. M.

- Mergytė, ištiesusi rankutes, bėgo pasitikti mamytės, atėjusios jos pasiimti iš vaikų darželio. Mergytei buvo ilga ilga diena be mamytės. Kai iki mamytės teliko keli žingsneliai, slystelėjo koja, ir mažoji išsitiesė. Pakilusi nuo žemės, užmiršusi net skausmą, ji valėsi purvinas savo kojinaites.

- Lek kaip akis išdegusi! Visai nesisaugai, žiople! – atskubėjusi mamytė tekstelėjo kartą kitą delnu į užpakaliuką.

Taip susitiko mama ir duktė, nesimačiusios ilgą ilgą dieną...

- – Ir vėl iš rašymo ketvertą parsinešei! Dabar niekur iš kambario! Nei šiandien, nei rytoj! Sėdėsi ir rašysi. Tu privalai eiti tik penketukais, nedaryk tėvams gėdos!

Mergaitė verkė, net petukai krūpčiojo.

- Man galvytę skaudėjo ir dabar dar skauda. Aš labai stengiausi, bet...

- Nieko! Kai pridėsiu diržo, visi skausmai išdulkės. Tuoj pat prie knygos! Ir prisimink: jokio lauko, jokio žaidimo!

Trekstelėjusi raktu, griežtoji mama išėjo pasivaikščioti...

- Jie nusipirko naujus baldus. Brangius. Importuotus. Abiems kambariams. Dabar

nuo ryto iki vakaro buvo girdėti mamos žodžiai:

- Nesėsk ant sofos – sutepsi! Kur dedi liniuotę – stalą subraižysi! Ko lendi prie spintos – visus stiklus baigi nučiupinėti...

- Tai kur, mamyte, man pamokas ruošti?

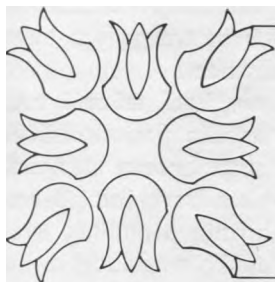
- Eik į virtuvę!

- Ten Augutis savo mašinomis važinėja ir šaldytuvas birbia.

- Dar drįsti ginčytis! Juk pasakiau: kambarį pamokų neruoši. Marš į virtuvę!

- Iširo šeima. Tai buvo lyg perkūno trenksmas iš giedro dangaus tiek artimiems giminėms, tiek jų geriems pažįstamiems. Paašškinta buvo paviršutiniškai: vyras susirado kitą. Apkaltinus vyrus, čia būtų galima dėti tašką. Atsitiktinai susidarė sąlygos giliau pažvelgti į šios šeimos suirimo priežastis. Tiek vyras, tiek žmona pripažįsta, kad jie vienas kito nemylėjo nei prieš vestuves, nei ilgą laiką bendrai gyvendami. Bet žmonės šeimoje gyvena ne vien meile, jausmais, yra daugybė kasdieniškų, materialinių ir dvasinių rūpesčių, juo labiau auginant vaiką. Kaip paašškėjo, žmona išsyk gana santūriai, labai nežymiai pradėjo "spausti" vyrą ne vien prašymu tą ar kitą darbą atlikti, bet ir savo jausmais. Jei tu, vyreli, dienos metu man buvai geras, įvykdei visus mano norus, prašymus, tai gali tikėtis mano meilės, jei ne – kaltink save. Ilgainiui tas įprotis išsikelejo ir tapo pastovia žmonos maniera. Ji pasidarė "egoistiškai šalta". O įtikti žmonai neleido ir ištekliai. Nuo materialinių poreikių buvo pereita į dvasinę plotmę: pradėta diktuoti, kur eisime su kuo draugausime ir t.t. Kaip matome, žmona savo jausmų pagalba tapo šeimoje viešpataujanti. Žmona savo švelniausius meilės jausmus "pardavinėja" savo artimiausiam gyvenimo draugui, savo vyrui.

Užtat, norėdama pavergti savo gyvenimo draugą, moteris tik prarado vyrą, sudarė šeimą. Jeigu mes žinotume, kad darome blogai, aišku, taip niekad nedarytume. Patys sau darome skriaudą, sumindžiodami ne tik savo, bet ir kito jausmus.

KAS JIEMS PASAKYS TIESĄ?

Vaikui, jaunuoliui yra labai natūralu žavėtis praeities didvyriais, jų idealais. Tai supranta kiekvienas jaunimo auklėtojas šiapus ir anapus geležinės uždangos. Jeigu išeivijos lietuviuką stengiamasi sužavėti didvyriais, apie kuriuos giedama Lietuvos himne, tai tolimojoje mūsų tėvynėje didvyriais vadinami tie, kurie ne tik mums yra svetimi, bet taip pat yra didžiausi Lietuvos ir lietuvių priešai. Sitų "Didžiojo Tėvynės karo (1944 m.) didvyrių" garbinimo kultas yra labai sustiprėjęs, ypač 1974 m. švenčiant 30-ties metų "išlaisvinimo" sukaktį. Galima suprasti komunistų partijos diktuojamą reikalą garbinti ir girti viską, kas rusiška ar komunistiška, bet kai kurie indivi-

dai tą "didvyrių" kultą iškelia iki absurdiškumo. Pavyzdžiu galima paimti vieną atvejį, aprašytą "Tarybinėje Mokykloje" (Nr. 10, 1974).

Latvijos pasienyje yra buvęs Vegerių miestelis, II pas. karo metu sudegintas. Iš jo telikę kelios gyvenvietės ir mokyklos pastatas, kuriame ryšku senų kovų žymės. Į šią Vegerių mokyklą atkelta mokytoja V.

B., kuri ne tik mokyklą ir jos kiemą, bet ir visą Vegerių apylinkę pavertusi "Didžiojo Tėvynės karo" šventove. Už tai ši mokytoja nusipelnė straipsnio pedagoginiame žurnale ir yra siūloma pavyzdžiu kitiems. Rašoma, kad "Mokytoja V. B. vedžioja mokinius vietomis, kuriose prieš trisdešimt metų skynėsi kelią Vegerių vaduotojai, pasa-

Turėti gerą gyvenimo draugą ar draugę, darnią šeimą, kryžstaujančius vaikus yra didelė laimė. Ji neateina savaime. Dėl jos reikia daug aukotis. Bet juk yra už ką.

- Šventėme ponios Matildos vardines. Ji pati lakstė aplink stalą ir labai rūpinosi svečiais. Kai tik kurie nors ilgiau užsišnekėdavo, kai kuris nors pradėdavo pasakoti kokį įdomesnę įvykį, tuoj ponia juos pertraukdavo:

- Sveteliai, kodėl jūs užmiršote išgerti? Juk matote, kiek dar pilnų butelių. Nebijokite – nepritruks. Ponas Petrai, kodėl neišgeriate iki dugno, tur būt, manęs nemylite? O jūs, ponas inžinieriau, atrodote, lyg būtumėte abstinentas. Gerkite, linksminimės!

Nuo jos neatsilieka ir šeimininkas. Pilsto

liki pat briaunų šiek tiek patušėjusius stiklius ir vis ragina:

- Žinote, juk lietuviai pakalba, pakalba ir išgeria... Nejaugi nesilaikysitės mūsų tautos tradicijų?

Ir taip tą vakarą gėrė visi: kurie norėjo ir kurie nenorėjo. Vieni daugiau pakėlė, kiti jau buvo visai girti ir neatsakingi už savo veiksmus.

Kitą dieną šeimininkė telefonu skundėsi savo kaimynei:

- Žinai ką, brangioji, vakar turėjau svečių, bet (tik tarp mudviejų kalbant) jie buvo tikri kiaulės. Pasilakė, bliovė kaip gyvuliai, priteršė visur. Ne aš būčiau, jei kitą kartą juos kviesčiau. Tokių neišauklėtų žmonių dar nesu mačiusi.

Dar daug ji telefonu kalbėjo ir aiškino, bet savo "nuopelnų" visai nepaminėjo.

koja apie jų neblėstančius žygdarbius, jų gyvenimo ir kovos pavyzdžiu auklėja mokinius, mokydama juos **būti karštais** tarybinės Tėvynės patriotais". Mokytoja taip pat susirašinėja su apylinkėje žuvusių rusų giminėmis, puošia jų paminklus ir kapus gėlėmis. Netoli mokyklos yra paminklinis akmuo, pastatytas Georgijaus Peckovskio žuvimo vietoje. "Gėlės, prižiūrimos gležnų mokinių rankučių, nevysta prie šio paminklinio akmens", nors tų "gležnarankių" mokinių seneliai ir net tėvai, kurie prisimena "Didįjį Tėvynės karą" ir jo "didvyrius", tikriausiai kitaip jų paminklus papuoštų ir kitokiais vardais tuos "didvyrius" pavadintų.

Apie tokius "uolius" lietuvių pedagogus ir kitus kultūrininkus aprašymai yra dažnas reiškiny. Pasiskaičius visuomet kyla klausimas, kas mažam, imliam lietuviui pasakys, kur tikrai yra jo tėvynės didvyris, o kur priešas?

NAUJI OPEROS RŪMAI VILNIUJE

Lapkričio mėn. Vilniuje, ant Neries kranto, atidaryti nauji operos rūmai. Pirmasis pastatymas šiuose rūmuose buvo V. Klovos opera "Avė, Vita!" Libretą operai sukūrė Juozas Nekrošius. Pagrindinę partiją – Julijų Janonį dainuoja Virgilijus Noreika, Justę – Gražina Apanavičiūtė. Naujojo operos teatro salėje telpa 1149 žiūrovai.

STYGINIS KVARTETAS KONCERTAVO ITALIJOJE

Lietuvos Valstybinis styginis kvartetas, kuriame dalyvauja E. Paulauskas, K. Kalinauskaitė, J. Fledžinskas ir R. Kulikauskas, praėjusių metų pabaigoje koncertavo Italijoje. Tai buvo jau 16-ta šio kvarteto išvyka į užsienį. Jis yra koncertavęs Belgijoje, Švedijoje, Suomijoje, R. Vokietijoje, Kanadoje ir Amerikoje, o taip pat eilėje "broliškujų" respublikų. Italijoje kvartetas suruošė penkis koncertus, atlikdamas pasaulinio garso kompozitorių kūrinius.

ATRASTA AKMENS AMŽIAUS GYVENTOJŲ STOVYKLA

Kauno senamiestyje aptikti akmens amžiaus žmogaus pėdsakai. Tiesiant naują

magistralę į Vilijampolę, tarp Pakalnės ir Meskupo gatvių, 3-3,5 metrų gylyje buvo rastos ugniavietės liekanos.

Archeologai nustatė, kad tai vėlyvojo akmens amžiaus – neolito periodo (4000-1600 m. prieš mūsų erą) žmonių stovykla. Manoma, kad ši stovykla buvo įrengta kairiajame Neries upės krante, viršutinės terasos atšlaitėje. Iš jos išliko maždaug metro skersmens, 70-80 centimetrų gylis ugniavietė. Kad Nemuno ir Neries santakoje senovėje gyveno žmonės, patvirtina ne tik šis Kauno senamiesčio radinys, bet ir anksčiau rastieji radiniai Eigulių, Veršvų piliakalniuose ir kit. vietose.

TILTAS Į RUSNĖS SALĄ

Iki šiol į Rusnės salą, kurią juosia Nemuno šakos Atmata ir Skirvytė, buvo galima patekti keltu. Prieš 30 metų ten, tiesa, buvęs tiltas, kuris susprogdintas karo metu. Tiltas dabar vėl pastatytas ir sujungia Rusnės salą su didžiąja Šilutės rajono dalimi.

Trumpai iš visur

- Švedijoje yra apie 90,000 katalikų, iš jų tik apie 10,000 vietinių, o daugumas kitų – pabėgėliai iš Baltijos valstybių, Lenkijos, Vengrijos ir kitur. Yra viena vyskupija – Stockholme. Turima apie 100 kunigų.

- *Religinį genocidą* pasmerkti Sovietų Sąjungoje ukrainiečiai prašė vyskupus, susirinkusius į sinodą Romoje.

- *Daugiau įsijausti į vietinių žmonių kultūrą* ir reikalus, vykdančią Bažnyčios apaštalinį darbą, ragino vyskupų sinodas Romoje. Taip pat skatino daugiau domėtis savęs reformavimu, kaip jaunimo kritikavimu. Priminė, kad Evangelijos skleidimas yra uždavinys ne vien kunigų ir vienuolių, bet ir pasauliečių. Apie tai spaudoje informuoja kard. J. Krol.

- *Ligoninių JAV katalikai turi 703*, kas sudaro 20.5% visų šio krašto ligoninių. Katalikų ligoninėse yra 158,414 lovų. Ligoninių

nėse dirba 11,000 vienuolių. Religinis ligoninių reikalus aprūpina 625 kapelionai katalikų ligoninėse ir 700 nekatalikų ligoninėse. JAV katalikų ligoninėse per metus gydoma 25 milijonai pacientų, 52% jų nekatalikai. Katalikų prieglaudose yra 35,000 vaikų, o senelių prieglaudose – arti 50,000.

- *"Civilizacijos ir solidarumo krizė"* – taip popiežius Paulius VI pavadino plačiai jaučiamą maisto stoką Afrikoje ir Azijoje. Kalbėjo jis audiencijos metu į atvykusius Jungtinių Tautų Tarptautinės Maisto Konferencijos dalyvius, primindamas, kad turtinės tautos privalo neleisti badu mirti neturtingųjų tautų gyventojams.

- *Jamaikos švietimo ministeris H. Cooke*, Kingstone atidarydamas parodą "Bažnyčios vaidmuo švietimo srityje", pareiškė, kad jokia kita institucija, net ir pati vyriausybė, nėra padariusi tiek švietimo srityje Jamaikai, kaip Katalikų Bažnyčia, ypač pasižymėjusi mokyklų steigimu.

- *Notre Dame universiteto prezidentas kun. T. M. Hesburgh* išrinktas JAV švietimo akademijos nariu. Akademija įsteigta 1365 m. plėsti mokslinius tyrimus, aptarti švietimo tikslus ir priemones JAV-se ir užsieny.

- *Vengrijoje Bažnyčiai leista* du kartu savaiteje mokyti vaikus pagrindinių tikėjimo tiesų, ir tai net aukštesnėse klasėse.

- *Švietimo, mokslo ir kultūros srityse* plečianti bendradarbiavimą Jungtinių Tautų organizacija UNESCO lapkričio mėnesį Paryžiuje turėjo posėdžius, kuriuose dalyvavo 132 kraštų delegacijos, jų tarpe ir Vatikano atstovai. Ateinančių dvejų metų šios organizacijos biudžetas yra 170 milijonų dolerių.

- *Jugoslavijos vyskupų konferencijoje* dalyvavo ir Austrijos vyskupų atstovas vysk. Laszlo. Austrijos vyskupų konferencijoje dalyvavo Jugoslavijos vyskupų atstovas. Plečiamas abiejų kraštų katalikų bendravimas.

- *Naujojoje Gvinėjoje ir Papua* kraštuose iš 2.5 milijonų gyventojų yra 600,000 katalikų. Čia katalikai turi net 2,500 mokyklų.

- *Teologų kongresas* įvyko Zagrebe, Jugoslavijoje, minint šv. Bonaventūros 700 m.

mirties sukaktį. Dalyvavo per 90 teologų. Svarstė temą: "Apreiškimas ir teologija praeity ir dabarty".

- *Drabužių rinkliava JAV katalikų parapijose* buvo lapkr. 24-30 d.. Padėkos dienos proga. Šitokiomis rinkliavomis sušelpiama apie 75 kraštų neturtingieji. Vien Hondūro valstybei, kurią nusiaubė viesulas, tuoj po nelaimės JAV katalikų šalpos organizacija išsiuntė 105 tonas drabužių ir antklodžių.

- *Antrasis tarptautinis didžiųjų religijų kongresas* įvyko Liuvėno universitete, Briuselyje. Dalyvavo apie 450 katalikų, protestantų, anglikonų, šintoistų, budistų ir kitų religijų atstovų. Rezoliucijose pabrėžtas visų vieningas išipareigojimas kurti žmoniškesnį pasaulį, kuriame teisingumas, taika, laisvė, broliškumas virstų tikrove.

- Į *JAV kongresą* trečiam terminui perrinktas jėzuitas kun. R. Drinan, 53 m., demokratas iš Massachusetts. Naujai išrinktas katalikų kunigas Robert Cornell, 54 m., taip pat demokratas, iš Wisconsin. Jis yra istorijos profesorius Šv. Norberto kolegijoje De Pere, Wis.

- *Pirmą kartą JAV istorijoje* vienuolė išrinkta į valstijos parlamentą. Tai sesuo Clare Dunne, 39 m., išrinkta į Arizonos atstovų rūmus. Ji pasiryžusi siekti paramos privačioms mokykloms. Ir savo metinę 6,000 dol. algą ji skirs švietimo reikalam.

- *Naujas vyskupų sinodas Romoje* bus sušauktas 1977 metais. Dabar yra sudaryta dvylikos vyskupų sinodo taryba, kuri koordinuos vyskupų veikimą iki sekančio sinodo. Keturi naujosios tarybos nariai yra kardinolai, aštuoni tarybos nariai priklausantys naujoms besivystančioms valstybėms.

- *Popiežius Paulius VI* jau yra sulaukęs 77 m. amžiaus, yra varginamas reumatizmo (arthrosis) ir laiptais einant jau jam pagelbima. Popiežiaus didelis noras – būti aktyviu 1975 šventaisiais metais.

- *Rusų rašytojas Anatoly Krasnov-Levitin*, kuriam buvo leista išvykti iš Sovietų Sąjungos, kreipėsi į Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komisiją, keldamas balsą, kad būtų ginami Rusijos žmonės, kurie "kenčia

sistemiškas, neaprašomas tortūras" dėl savo religijos, jis ypač skatino atkreipti dėmesį į Ukrainos ir Vakarų Gudijos unitų priespaudą. Taip pat pranešė apie persekiojimus, kuriuos turi pakelti stačiatikių Bažnyčios nariai bei kitų tikybų žmonės. Tačiau baisiausiu dalyku jis laiko persekiojimą ukrainiečių katalikų-unitų, su kuriais elgiamasi barbariškai.

- *Nauju JAV vyskupų konferencijos pirmininku* išrinktas Cincinnati arkivyskupas Joseph L. Bernardin 46 m. Antrame balsavime jis iš suvažiavime dalyvavusių 248 vyskupų gavo 143 balsus. Antras balsų daugumu – kard. John Carberry, St. Louis arkivyskupas. Jis gavo 60 balsų ir tapo išrinktas vyskupų konferencijos viceprezidentu. Arkiv. Bernardin laikomas geru administratoriumi, visiems prieinamas, pažangus naujuose darbuotės metoduose. Jis yra ketverius metus buvęs JAV katalikų konferencijos sekretorius.

- *Vatikane patarėju lietuvių reikalams* paskirtas indas prel. I. Dias. Ligšiolinis lietuvių reikalams patarėjas msgr. G. Montalvo konsekruotas vyskupu, pakeltas į arkivyskopus ir paskirtas nuncijumi į Haiti ir Nicaragą. Prel. I. Dias yra prel. A. Bačkio mokslo draugas, simpatiškas žmogus.

- *Vasario 16 gimnazijoje, Vokietijoje,* šiais mokslo metais turima 66 mokiniai. Auklėtinių skaičius yra mažėjantis.

- *Šv. Kazimiero kolegijoje* Romoje šiais mokslo metais yra 8 klierikai ir du studijuojantieji kunigai. Iš jų 6 lietuviai, 4 kiltaučiai. Į kolegiją įstojo vienas naujas klierikas iš Clevelando – L. Kedys.

- *Prel. V. Mincevičius* yra įtakingo Vatikane kard. A. Samorės asmeninis sekretorius. Be to – jau dvidešimt metų kai italų kalba leidžia mėnesinį Elta-Press informacijų biuletenį, duodantį gausiai informacijų apie Lietuvą italų spaudai. Prel. Mincevičius yra ilgametis Italijos Lietuvių Bendruomenės pirmininkas ir Italijos lietuvių sielovados direktorius. Palaiko ryšį su Italijos politinėmis įstaigomis. Rašo straipsnius italų laikraščiams, yra išvertęs italų spaudai ištraukas iš Kudirkos, Biliūno, Lazdynų Pe-

lėdos, Maironio, Krėvės kūrybos. Šiomet, gruozio 17 d., švenčia sidabrinį kunigystės jubiliejų. Neseniai išleido italų kalba knygą apie Sibiro tremtinius.

- *Pagrindinius JAV Katalikų Bažnyčios uždavinius* dabarties gyvenime naujai išrinktas JAV vyskupų konferencijos prezidentas arkiv. J. L. Bernardin numato tokius:

1. Ieškoti naujų kelių, ugdant tikėjimo atnaujinimą,
2. Gražinti dorovės jausmą į kasdienį gyvenimą,
3. Sustiprinti Bažnyčios vaidmenį siekiant socialinio teisingumo.

Kovoti su badu pasauly sudarytas specialus vyskupų komitetas.

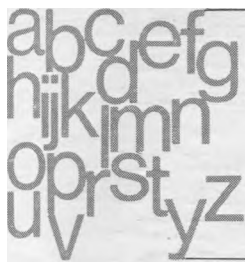
- *Kanados vyriausybė tvirtai laikosi prieš negimusių kūdikių žudymą.* Teisingumo ministeris O. Lang pareiškė, kad vyriausybė griežtai atmetė siūlymus negimusių kūdikių žudymą nebelaikyti baudžiamu nusikaltimu. Kanados įstatymai leidžia tai daryti, tik jei gresia pavojus motinos gyvybei ar sveikatai.

- *Katalikų televizija Čikagoje* jau pradeda bandomąsias transliacijas, bet labiau veikti pradės nuo sausio 1 d. Jos programa bus taikoma mokykloms, parapijų grupėms ir bus pagaunama tik specialiais aparatais, kurie baigiami įtaisyti parapijose. Šios televizijos švietimo programos direktorė yra sesuo Marija Erika.

- *Simo Kudirkos* kalbą teisme ir teismo eigos aprašymą užsienio korespondentams perdavė Vaclovas Sevrukas, kuris emigravo Izraelio vyriausybės kvietimu, bet ten nevažiavo, o, lietuvių padedamas, atvyko į JAV ir dabar apie tai paskelbė spaudoje.

S. Kudirka, lankydamasis Čikagoje ir skatindamas kovoti dėl Lietuvos laisvės, priminė taip pat, kad svarbu laikytis Dešimtės Dievo įsakymų ir šauktis Dievo pagalbos.

- *Prezidento Fordo sūnus Mykolas Ford,* 24 m.. Bostone mokosi evangelikų dvasinėje seminarijoje. Spaudon pateko viena iš jo maldų už savo tėvą prezidentą: "Viešpatie, mes nuolankiai meldžiame, kad Šventoji Dvasia, kuri apreiškia tiesą ir kuri teikia gyvybę, gyventų jame ir mumyse, kad mes visi, kaip ištikimi Tavo vaikai, eitume Tavo keliais ir garbintume Tavo vardą".

Skyrių tvarka JUOZAS VAIŠNYS, S.J. / Patarėjas – PROF. PETRAS JONIKAS

IŠMOKIME PAGALIAU LIETUVOS HIMNĄ!

Argi mes jo nemokame? Šiaip taip mokame, bet pirmuosius himno žodžius taisyklingai pasakytų ar pagiedotų gal tik kokia 10% visų mūsų tautiečių. Teko pastebėti vartojant net keletą pirmojo sakinio variantų:

1. Lietuva, tėvynė mūsų, tų didvyrių žemė.
2. Lietuva, tėvynė mūsų, tu didvyrių žemė.
3. Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žemė.

Visi šie trys variantai yra netaisyklingi. Turi būti taip:

Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žeme! Vadinas, čia turi būti ne vardininko, bet šauksmininko linksniai, ne *tėvynė*, bet *tėvyne*, ne *žemė*, bet *zeme*. Šauksmininko linksnis (žeme) kaip tik gražiai rimuojasi su žodžiu *semia*:

Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žeme!

Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia.

Kai himną gieda minia žmonių, tai tos linksnių klaidos ne taip ryškiai pastebimos, bet jos labai ryškiai "rėžia ausį", kai himną gieda solistas ar solistė. Net ir kai kuriuose vadovėliuose, skirtuose lituanistinėms mokykloms, yra buvę netaisyklingų mūsų himno variantų, bet dabar Švietimo Tarybos leidžiamuose vadovėliuose jau visur taisyklingai rašoma (pvz. S. Jonynienės "Tėvų nameliai brangūs", 173 psl., arba A. Tyruolio "Ten, kur Nemunas banguoja", 96 psl.).

Aplamai kai kurie, ypač dainininkai, vengia šauksmininko ir jo vietoje vartoja vardininką, pvz. *mergele - mergelė, sesele - seselė* ir pan. Gal jie mano, kad vardininko linksnyje tokie žodžiai yra skambesni? Bet nereikėtų iš mūsų kalbos stumti šauksmininko ir jį keisti vardininku, nes tai būtų tik paprastas kalbos skurdinimas.

PRATURTINKIME SAVO KALBĄ

Jau rašėme apie mūsų tarmėse užtinkamus vaizdingus posakius su žodžiais *ausys* ir *akys*, dabar pateiksime tokių posakių su žodžiu *burna*.

Lietuvių kalbos tarmių frazeologiniai žodžių junginiai, kurių semantinę pagrindą sudaro žodis *burna*, dažniausiai apibūdina neigiamus žmonių bruožus, bet ne visuomet. Tų junginių perkeltinė reikšmė daugiausia siejasi su veiksmažodžiais, pvz.: *burną traukti* (girtuokliauti), *burną aušinti* (veltui, tuščiai kalbėti) ir pan. Tik vienas kitas jų pakeičia prieveiksmį, rečiau būdvardį, o dar rečiau daiktavardį, pvz.: *lyg iš vienos burnos* (visi iš karto, vienu metu), *saldžia burna* (labai godžiai, labai noriai), *pilna burna* (sotus), *burnos aušinimas* (tuščias kalbėjimas) ir t.t.

VIENA BURNA PRISIDĖJO – vienu valgytoju daugiau: Kad nebūtų viena burna prisidėjusi, tai maisto būtų užtekę.

BURNA UŽDARYTA BUVO – nieko nesakė, tylėjo: Kol jis buvo gyvas, mano burna buvo uždaryta, bet dabar jau galiu pasakyti.

NEGRAŽIA, PRASTĄ BURNĄ TURĖTI – negražiai, nepadoriai kalbėti: Jis būtų nieko sau vyras, tik turi labai negražią burną.

PATI BURNA ŽIOJASI – nori kalbėti, sunku susilaikyti nekalbėjus: Buvau nutaręs tylėti, nieko nesakyti, bet kad pati burna žiojasi.

PILNA BURNA: sotus: Kad pilna burna, tai ir nevalgai.

BURNOS AUŠINIMAS – tuščias kalbėjimas: Kas iš tų šnekų – tik bereikalingas burnos aušinimas.

IŠ KITO BURNOS PAIMTI – iš kito išmokti, kito žodžius kartoti: Tai ne jo nuomonė, jis tai iš kito burnos paėmė.

IŠ TAVO BURNOS Į DIEVO AUSĮ – kad įvyktų taip, kaip tu sakai: O kad būtų iš tavo burnos į Dievo ausį.

IŠ ŽMONIŲ BURNOS SURANKIOTI – surinkti ką nors, pvz. pasakas, mįsles; dainas užrašyti: Tai yra tikros liaudies dainos, iš žmonių burnos surankiotos.

LYG IŠ VIENOS BURNOS – iš karto, vienu metu: Žmonės lyg iš vienos burnos sušuko.

NĖ BURNOS NEATVERTI – nepasakyti nė žodžio: Jis visą vakarą nė burnos neatvėrė, gal pyksta dėl ko nors.

NUO SAVO BURNOS NUTRAUKTI – ko atsisakyti, taupyti: Kai vaikus leidi į mokslą, tai dažnai reikia ir nuo savo burnos nutraukti.

DIDELĖ, PLAČIĄ BURNĄ TURĖTI – daug kalbėti, ko nereikia: Jis labai plačią burną turi, verčiau su juo nesusidėk ir paslapčių nepatikėk.

PRIE BURNELĖS PIRMASIS – labai mėgstas išgerti: Prie darbo jis paskutinis, bet prie burnelės pirmasis.

SVETIMOS BURNOS NEUŽKIŠI – kito žmogaus nenutildysi: Tegul šneka – juk svetimos burnos neužkiši.

ŽODĮ IŠ BURNOS IŠTRAUKTI – sunkiai prakalbinti: Jis toks nedrąsus, jam kiekvieną žodį reikia iš burnos ištraukti.

BURNĄ ATVERTI, ATIDARYTI – prakalbėti: Kad atidarė burną, net baisu klausyti. Jis visą laiką kalbėjo, aš nė burnos negalėjau atverti.

BURNĄ IŠLENKTI – išgerti: Jis dar toks jaunas, bet jau moka burną išlenkti.

BURNĄ IŠSIPLAUTI – gražiau, padoriau kalbėti: Išsiplauk burną, bent prie mažų vaikų kalbėdamas.

BURNĄ LAIKYTI – tylėti, neišpasakoti: Laikyk burną – neišduok tos paslapties.

BURNĄ (Į VALIĄ) PALEISTI – negražiai kalbėti, bartis, šaukti: Kai jis burną paleidžia į valią, tai net baisu klausytis.

BURNĄ UŽČIAUPTI, UŽDARYTI – nutilti, tylėti: Užčiaupk burną, matai, kad jis klauso. Ji tokia pleputė, per dieną burnos neužčiaupia.

KITAM BURNĄ UŽČIAUPTI – nutildyti: Aš tam biaurybei užčiaupsiu burną, jau pakankamai mane prišmeižė.

Į BURNĄ KEPTI KARVELIAI NEATLEKIA – be jokių pastangų nieko negausi: Turi trupučiuką pasistengti, juk nė vienam kepti karveliai į burną neatleikia.

Į BURNĄ DĖTI – valgyti: Buvo tokie blogi metai, neturėjom ko į burną dėti.

NĖ Į BURNĄ NEIMTI – negerti, negirtuokliauti: Jis buvo didelis girtuoklis, bet dabar nė į burną neima.

PYRAGAS BURNĄ IŠGADINA – pertekliuje žmogus genda: Kai vargingai gyveno, jis buvo labai malonus žmogus, bet dabar, matyt, pyragas jam burną išgadino.

AR SU TA PAČIA BURNA VALGAI? – taip sakoma negražiai kalbančiam: Kaip negražiai tu pliauški, ar su ta pačia burna ir valgai?

PILNA BURNA VALGYTI, ĖSTI – godingai valgyti, ėsti: Tur būt, tas vaikas labai išalkęs – žiūrėk, kaip pilna burna košę valgo. Matai, kaip tas arklys pilna burna avižas šveičia.

VISA BURNA – iš visos gerklės: Vaikas visa burna kažko suriko, eik pažiūrėti, ko jam reikia.

BURNOJE TIRPSTA – labai skanus: Koks skanumėlis tų pyragų – tirpsta burnoj.

DAUG BURNŲ TURĖTI – daug valgytojų būti: Dabar, darbymety, bus daugiau burnų, tai reikės didesnio katilo sriubai virti.

AMARCORD

Italų ir prancūzų filmų gamintojų bendradarbiavimu sukurtame margaspalviame filme *Amarcord* (I Remember) italų režisierius Federico Fellini perteikia lyg savo atsiminimus iš savo vaikystės Rimini miestely, Adrijos pakraštyje. Apimama laikotarpis nuo vieno iki kito pavasario 1930 ir gretimais metais, kai Italija buvo fašistų valdžioje, bet filmas šokinėja poros dešimtmečių laikotarpyje, ir ekrane perteikiamas miestelio gatvių judrusis gyvenimas, jų šeimų intriguojančioji kasdienybė, susikryžiuojantys fašistų iškilnių su socialisto sentimentais. Jaunosios kartos pokštiški nuotyčiai, tarpais kiek vulgarūs klasėje ir kitur, darbininkijos buitės ir turtuolių prabangesni rūmai. Tai ano meto gyvenimo mozaika, perpinta humoru, džiaugsmiais ir konfliktais, vaizduojanti vestuves ir laidotuves, įvykius trobose ir iškylą į užmiestį.

Fellini mėgsta įvairumus, tarpais nevengdamas ir riboto nešvankumo, bet daugiau lyg siekdamas žiūrovus prajuokinti, kaip papiktinti. Vis dėlto kai kurie pokštai mokykloje, išpažinties parodija bažnyčioje, jaunuolio nuotykis su korpulentiško biusto mergina galėjo būti išleisti, nes filmą jie dabar daro leistiną tik suaugusiems ir tai su kai kuriais rezervais, nors didelių papiktinimų jame nėra.

COLD SWEAT

Norintieji susidomėjimo įtampoje praleisti apie pusantros valandos, gali eiti į šį filmą. Nėra jame nei taip dabar madoje esančių keiksmožodžių, nei gašlumo scenų, tik stipri vyksmo intriga – iki „šalto prakaito“ (iš čia ir pavadinimas). Žiūrovo dėmesį atkreips puiki aktorė Liv Ullmann, dabar pasirodanti daugelyje filmų. Čia ji ir mylinti dukrą motina, ir savo vyrui atsidavusi žmona, ir humaniška net persauto priešo slaugytoja. Kiekvienoje situacijoje ji yra įsijautusi, gyvenimiška, žiūrovą intriguojanti.

Blankesnė jau kita moteris Jill Ireland, bet ir ta savo vaidmenį atlieka gana gerai, būdama daugiau tuštesnė moteris, piktadarių sąjungininkė.

Filmo vyksmas daugiausia remiasi vyrais, kurių pirmaujantis Charles Bronson. Jis vaizduoja tarnaujantį vyrą amerikiečių kariuomenėje, nors buvo išivėlęs į karinių reikmenų vogimą ir su draugais pateko į kalėjimą. Jiems pavyko pabėgti, ir vienas bėgantis nužudė vokiečių sargybinių. Iš karto padidėjo pavojus, ir save gelbėdamas kalinys, kurį vaizduoja Bronson, šokęs į automobilį, būdamas ypatingai geras vairuotojas, pabėga, palikęs sunkiai bešgelbimus draugus.

Atlikę kelerių metų kalėjimo bausmę, dabar jie pabėgusiam draugui nori atkeršyti, tiesiog jį sunaikinti, neišskiriant nei jo žmonos, nei dukros. Patys gi, būdami susidėję su Mafijos žmonėmis, pasidaro narkotikų spekuliantai. Čia ir išsivysto vieni kitų gaudymas, kėsinimasis, žūtbutinės grumtynės susitikus. Filmas intriguojantis, bet vis dėlto jame gausu žiaurumo, nužudymų, tad jis netiktų jaunimui. Nėra ko ypatingai jo rekomenduoti ir suaugusiems, bet vis dėlto reikia pripažinti, kad yra intriga ir yra gerai į savo vaidmenį įsijautusių aktorių.

THE DOVE

Filmų žiūrovai, kurie mėgsta gražius jūrų ir kalnų vaizdus, kelionės nuotykius plačiaisiais vandenimis, šiuo filmu džiaugsis. Vaizduojama kelionės odisėja jauno 16 m. bernaičio Robin Lee Graham, kurį čia su pasigėrėtiniu natūralumu vaidina Joseph Bottoms. Berniuko tėvai leido jam 23 pėdų laivu išplaukti aplink pasaulį. Išplaukia jis vienas, lydimas tik katytės, kurią pakeliui, įkritisia į bangas, praryja ryklys.

Vietomis laivas plaukia ramia kaip veidrodis jūra, vietomis jam tenka pergyventi baisią

audrą, kuri nulaužia stiebą, tranko laivą, grės-dama mirtinu pavojumi. Bernaitis – tai drąsiai ramus, tai gilių pergyvenimų nubloškiamas į desperaciją, kurios kankinamas nesuvaldomai trankosi. Pasielia Fiji, kitas egzotiškas salas, kas žiūrovui atskleidžia anų šalių ir žmonių vaizdus. Jo vienatvėje šviesiu žiburiu nušvinta pažinta Patti, kurią sėkmingai suvaidina saulėta mergaitė Deborah Raffin. Jaunuolis nusprendžia ją vesti ir nutraukia kelionę Australijoje. Atskridęs tėvas bando įkalbėti baigti kelionę prieš vedybas, kad kietas patyrimas jį labiau subrandintų. Tačiau tik Patti, už jo ištęjęsusi, įtikina jį tą ypatingą kelionę aplink pasaulį baigti.

Filmas būtų visais atžvilgiais patrauklus, jei ne tie pradžioje įtarimo sukelti ryšiai su Patti, kas filmą daro skirtinu suaugusiems. Vis tiek jame nėra nei blevyzgų, nei gašlumo scenų, ir jis daug kuo vertingesnis už daugelį dabar ekraną užplūdusių menkaverčių.

WHERE THE RED FERN GROWS

Tai vienas iš nedaugelio dabarties filmų, kur gali eit žiūrėti visa šeima ir atrast daug ką intriguojančio. Filme idiliška ūkininko šeima, kur auga dvi mergytės ir vyresnis, bet dar mažas berniukas. Šeimoje pagarba ir klusnumas. Vaikai ieško kuo pradžiuoti tėvus. Berniukas, pamilęs šunelius, prašo Dievą, kad jų kur nors ir jis gautų. Jam duodama suprasti, kad čia reikia ir paties pastangų. Jis susitaupo. Nusiperka du šuniukus ir dar namiškiams dovanų. Su meile juos augina. Moko medžioti. Be-medžiojant jį užpuola plėšrus žvėris, nuo kurio šunų pagalba ir savo kirvuko smūgiu atsigauna. Tačiau vienas šunelis, sunkiai sužeistas, nugaišta. Beliūdėdamas prie jo kapo, ir kitas nustoja gyvybės. Tarp jų kapų išauga raudonas papartis (iš čia ir filmo pavadinimas), kas indėnų tautosakoje reiškia meilę. Su gauduliu nuo tų kapų atsiskiria berniukas ir visa išvykstanti šeima.

Filme respektas religijai, pagarba tėvams, meilė namiškių tarpe ir apskritai labai šviesi nuotaika.

SCENES FROM A MARRIAGE

Čia vaizduojamieji moterysčių susikryžiuimai netiktų brandaus sprendimo neturinčiam žmogui, užtat – filmas suaugusiam, ir tai su kai kuriais rezervais. Bet vis dėlto meniškuoju atžvilgiu jis vertas dėmesio. Režisierius Ingmar Bergman čia atsiskleidžia plačiu savo talentu, lygiai kaip ir du aktoriai, kurie ant savo pečių

išneša visą filmo pasisekimą: žmoną vaidinanti Liv Ullman ir vyrą – Erland Josephson. Keletas kitų (Anderson, Malmasjo, Lindblom) tepasirodo pradžioje ir visame filme jų vaidmuo nežymus.

Filmas buvo paruoštas televizijai. Švedijoje perduotas šešiais tęsiniais, nes jis visas užsitęsė 4 valandas. Tačiau JAV-bes pasiekė perpus sutrumpintas, užima 168 minutes. Susuktas švedų kalba. Cinema bendrovės skleidžiamas, eina su angliškais parašais. Bet ir ta apsunkinanti aplinkybė nesukliudo filmą laikyti vienu iš pačių įdomiausių. Net ir akcijos filme mažai. Visa slinktis paremta vyro ir žmonos dialogu, kuriame atsiskleidžia vedybinio gyvenimo problemos, perpintos psichologiniu siūlu, išryškindamos žmogaus svyravimą ir nenuraminamą blaškymąsi.

Filmas vaizduoja 35 m. skyrybų advokatą ir jos vyrą universiteto profesorį, kuris susimylė su 23 m. mergina, išdumia su ja į Paryžių. Po pusmečio grįžta Švedijon. Čia – nesėkmingos jo žmonos pastangos susigrąžinti jį atgal, jų skyrybos, naujos vedybos ir po septynerių metų vėl vienas kito atradimas, jiems nešas laimę.

Filme gausu atskleisto vidinio skausmo ir vienatviško ilgesio. Dialogu paremtas filmas tarpais sudaro daugiau filmuoto teatro, kaip kino filmo įspūdį, o vis tiek jis labai įdomus. Kino teatrų versijai sutrumpintame šiame filme Bergman nubraukia pašalinius aktorius, koncentruodamas dėmesį į tuos du inteligentiškus vidurinėsios klasės šeimos partnerius, net beveik nerodydamas jų vaikų. Visą ir išneša tiedu aukšto talento aktoriai.

Filmas nėra pavaizdavimas idealios moterystės, kokia ji turėtų būti. Daugiau čia priėjimas prie šeimos problemų iš neigiamos pusės, atskleidžiant vidinį nerimą nuklydus ir duodant suprasti, kad pasitenkinimas ateina tik grįžus atgal.

THE TRIAL OF BILLY JACK

Tai antroji dalis ankstybesnio filmo "Billy Jack". Trejus metus šią dalį kūrė Tom Laughlin, čia vaidinąs pagrindinį vaidmenį. Pirmą dalis baigėsi to radikalios Laisvės mokyklos globėjo, po konflikto su valdžios institucijomis, pasidavimu. Šioje antroje dalyje – jo teismas ir įvykiai po to.

Filmo slinktis intriguojanti, tačiau visas filmas pasinėšęs nepateisinamo radikalumo kryptimi.

Juozas Prunskis

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" JUBILIEJINĖ ŠVENTĖ

Visi maloniai kviečiami į "Laiškų Lietuviams" sidabrinio jubiliejaus šventę š.m. vasario mėn. 23 d., sekmadienį, 4 val. po pietų Jaunimo Centre. Meninę programą atliks solistai Nerija Linkevičiūtė ir Bernardas Prapuolenis, akompanuojant Manigirdui Moteikaičiui. Po meninės programos bus įteiktos premijos konkurso laimėtojams. Skanią vakarienę ruošia Leokadija Matulevičienė. Įėjimo auka — 10 dol. Prašome užsisakyti staliukus iš anksto, bet bus ir bendras stalas. Tikimės, kad sulauksime visų Čikagoje ir apylinkėse gyvenančių skaitytojų ir bičiulių. Visi pabendrausime ir pasidžiaugsime per 25 metus pasiektais "Laiškų Lietuviams" laimėjimais.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Vytautas Alantas. ŠVENTARAGIS. Istorinis romanas, II tomas. Išleido Viltis 1974 m. Aplanke — Telesforo Valiaus. Kaina — 8 dol., kietais viršeliais — 9 dol. Tai įdomus istorinis 615 puslapių romanas.

Vacys Kavaliūnas. HESTERA. Romanas. Išleido Liet. Knogos Klubas 1974 m. Aplanke A. Korsakaitės-Sutkuvienės. 221 psl., kaina 4.50 dol.

LITUANISTIKOS DARBAI. III tomas. Redagavo Vincas Maciūnas. 307 psl., kaina 10 dol. Galima užsisakyti ir čekius siųsti šiuo adresu: Institute of Lithuanian Studies, 2422 W. Marquette Rd., Chicago Ill. 60629.

Juozas Kapačinskas. IŠEIVIO DALIA. 1950-1973 m. atsiminimai. Čikagos Lietuvių Literatūros Draugijos leidinys 1974 m. 294 psl., kieti viršeliai, kaina nepažymėta.

ŠVIETIMO GAIRĖS. Nr. 11 (15). Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Leidžia JAV LB Švietimo Taryba. Redaguoja Petras Maldeikis. Administratorius — Stasys Rudys, 415 Plum St., Michigan City, Ind. 46360.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija Eivaitė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Algirdas Kurauskas, Nijolė Užubalienė. Administracija: Petras Kleinotas, S.J., ir Aleksandra Likanderienė. Viršelis — Algirdo Kurausko. Skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Telef. — 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.